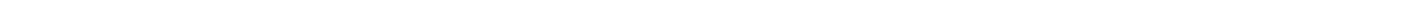

SPAREBANKEN SØR

PILAR 3 2020

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	4
2. KAPITALKRAVSREGELVERKET	4
2.1. EUs krisehåndteringsdirektiv	5
2.1.1. Minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities (MREL))	6
2.1.2. Krisetiltaksfond	6
2.2. EUs bankpakke	7
3. KONSERNFORHOLD OG KONSOLIDERING	7
3.1. Oversikt over konsernet	7
3.1.1. Selskaper som er fullt konsolidert – (datterselskaper)	7
3.2. Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper	7
4. PILAR 1: MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL	8
4.1. Kapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	8
4.2. Innfasingsplan for nye krav til bufferkapital	10
5. PILAR 2: INTERN RISIKO- OG KAPITALVURDERINGSPROSESS	10
5.1. Prosess	10
5.2. Vurdering av risiko og kapitalbehov	11
5.3. Kapitalmål	12
6. RISIKO- OG KAPITALSTYRING	13
6.1. Elementer i risiko- og kapitalstyringen	13
6.1.1. Strategisk plan	13
6.1.2. Organisering	14
6.1.3. Risikostyring	15
6.1.4. Kapitalstyring	16
6.1.5. Risikoidentifisering	17
6.1.6. Risikoanalyse	17
6.1.7. Scenarioanalyser og stresstester	17
6.1.8. Rapportering	17
6.1.9. Gjenopprettingsplan	17
6.2. Kredittrisiko	18
6.2.1. Definisjon	18
6.2.2. Vurdering av risiko	18
6.2.3. Styring og kontroll	19
6.2.4. Rammeverk	21
6.2.5. Engasjementsbeløp fordelt på type engasjement	23
6.2.6. Brutto utlån fordelt på geografiske områder	23
6.2.7. Samlet engasjementsbeløp fordelt pr bransje	24
6.2.8. Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	24
6.2.9. Misligholdte engasjement	27
6.2.10. Bruk av sikkerheter	28
6.3. Motpartsrisiko	29
6.3.1. Definisjon	29
6.3.2. Vurdering av risiko	29
6.3.3. Styring og kontroll av motpartsrisiko	29
6.4. Markedsrisiko	30
6.4.1. Definisjon	30
6.4.2. Vurdering av risiko	30
6.4.3. Styring og kontroll	30
6.4.4. Renterisiko	30
6.4.5. Kredittspreadrisiko	31
6.4.6. Valutarisiko	31
6.4.7. Aksjerisiko	31
6.5. Operasjonell risiko	32
6.5.1. Definisjon	32
6.5.2. Vurdering av risiko	32

6.5.3.	Styring og kontroll.....	32
6.5.4.	Hvitvasking og terrorfinansiering.....	33
6.6.	Likviditetsrisiko	33
6.6.1.	Definisjon	33
6.6.2.	Vurdering av risiko	33
6.6.3.	Styring og kontroll.....	34
6.7.	Forretningsrisiko	35
6.7.1.	Definisjon	35
6.7.2.	Vurdering av risiko	35
6.7.3.	Styring og kontroll.....	35
6.8.	Strategisk risiko	35
6.8.1.	Definisjon	35
6.8.2.	Vurdering av risiko	35
6.8.3.	Styring og kontroll.....	35
6.9.	Eierrisiko.....	35
6.9.1.	Definisjon	35
6.9.2.	Vurdering av risiko	36
6.9.3.	Styring og kontroll.....	36
6.10.	Compliance-risiko.....	36
6.10.1.	Definisjon	36
6.10.2.	Vurdering av risiko	36
6.10.3.	Styring og kontroll.....	36
7.	ESG RISIKO	37
7.1.	Definisjon	37
7.2.	Vurdering av risiko	38
7.3.	Styring og kontroll.....	39

Vedlegg 1 - Avtalevilkår for ansvarlige lånekapital og fondsobligasjoner

Vedlegg 2 - Opplysninger om pantsatte og ikke-pantsatte eiendeler

1. INNLEDNING

Kapitalkravsregelverket stiller krav til offentliggjøring av informasjon om risiko- og kapitalstyring. Dette dokumentet er utarbeidet for å oppfylle Sparebanken Sørs informasjonsplikt etter dette regelverket. Dokumentet vil oppdateres årlig og publiseres samtidig med bankens årsrapport. Informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital oppdateres kvartalsvis og offentliggjøres i form av note til bankens kvartalsregnskap.

For supplerende informasjon om konsernets finansielle stilling og utvikling, herunder oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital, vises det til års- og kvartalsrapporter og presentasjoner som offentliggjøres på bankens hjemmesider: www.sor.no under [Investorinformasjon](#).

Alle beløp er pr. 31. desember 2020 og angitt i mill. NOK, med mindre noe annet er spesifisert.

2. KAPITALKRAVSREGELVERKET

Kapitalkravsregelverket skal bedre risikostyringen i bankene og sørge for bedre samsvar mellom risiko og kapital. Finansdepartementet vedtok 19. desember 2019 forskriftsendringer som formelt sett gjennomførte EUs kapitalkravsregelverk CRR (Capital Requirements Regulation)/CRD IV (Capital Requirements Directive) i Norge med virkning fra 31. desember 2019.

CRR og CRD IV utgjør tredje revisjon av EUs kapitalkravsregelverk, og ble vedtatt i EU i 2013. Hovedmålet med det reviderte regelverket er å gjennomføre Basel III-anbefalingene i EU og bidra til en mer solid banksektor gjennom skjerpede krav til ansvarlig kapital og nye kvantitative likviditetskrav. CRD IV-direktivet gjennomfører Basel III-anbefalingene om bl.a. de generelle kapitalbufferkravene (i pilar 1) og de bankspesifikke kapitalkravene (i pilar 2), og viderefører fra tidligere direktiver konsesjonsbestemmelser og bestemmelser om tilsynsmyndighetenes oppfølging og virksomhetsstyring i bankene. CRR-forordningen gjennomfører Basel III-anbefalinger om minstekrav til ansvarlig kapital, likviditet og offentliggjøring av finansiell informasjon, og viderefører fra tidligere direktiver bestemmelser om bl.a. store engasjementer. Ikrafttreddelsen av forordningen innebar at kapitalkravene for utlån til små og mellomstore bedrifter (SMB) ble redusert, og at det såkalte Basel I-gulvet ble opphevet.

Det materielle innholdet i regelverket har i hovedsak vært gjennomført i norsk rett i flere år allerede, gjennom forskrifter som har speilet EU-reglene. Fra 31. desember 2019 ble disse forskriftene opphevet og erstattet av henvisninger til kapitalkravsforordningen CRR og tilhørende, utfyllende forordninger.

Kapitalkravsregelverket består av tre pilarer:

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 omfatter minimumskravet til kapitaldekning. Det samlede beregningsgrunnlaget er summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

I henhold til regelverket kan den enkelte bank velge ulike metoder for fastsettelse av beregningsgrunnlaget, men noen av metodene krever forhåndsgodkjennelse fra Finanstilsynet. Følgende metoder kan benyttes for å komme frem til beregningsgrunnlaget:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB ¹⁾	Value-at-Risk (VaR) ¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB ¹⁾		AMA-metoden ¹⁾

1) Det kreves godkjennelse fra Finanstilsynet for å kunne benytte de interne metodene IRB, VaR og AMA-metode av den enkelte bank, og innebærer at kapitalkravet beregnes med utgangspunkt i interne modeller for den enkelte risikoform.

Sparebanken Sør benytter følgende metoder for fastsettelse av beregningsgrunnlaget:

Kredittrisiko:	Standardmetoden
Markedsrisiko:	Standardmetoden
Operasjonell risiko:	Basismetoden

Av de store regionbankene er det bare Sparebanken Sør som benytter standardmetoden i kapitaldekningsberegningen. Som «standard-bank» vil banken dermed ha et høyere beregningsgrunnlag i kapitaldekningsberegningen i forhold til sammenlignbare regionbanker som benytter IRB, og banken har i dag en høyere uvektet egenkapitaldekning enn de andre regionbankene. Sparebanken Sør har iverksatt en prosess for å søke Finanstilsynet om godkjenning for bruk av interne modeller for kredittrisiko i kapitalberegningen (IRB). Arbeidet med å forberede en IRB-søknad er et høyt prioritert område i banken. Dette er en omfattende prosess, og arbeidet er mer omfattende enn opprinnelig forutsatt, bl.a. som følge av endrede krav fra EBA som påvirker bankens modellutvikling.

Lovens minimumskrav til ansvarlig kapital tilsvarer i utgangspunktet 8 prosent av samlet beregningsgrunnlag. Dvs. at

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \text{ prosent}$$

I tillegg må banken holde kapital for å oppfylle forskriftsmessige krav til bufferkapital og skal bestå av ren kjernekapital. Foretakene skal ha en bevaringsbuffer på 2,5 prosent og en systemrisikobuffer. Finansdepartementet besluttet i desember 2019 at systemrisikobufferen skal øke fra 3,0 prosent til 4,5 prosent fra 31. desember 2022 for banker som rapporterer etter standardmetode eller grunnleggende IRB-metode. For banker som rapporterer etter avansert IRB-metode økte systemrisikobufferen fra 3,0 prosent til 4,5 prosent fra 31. desember 2020. I tillegg kommer krav til motsyklisk buffer og særskilt bufferkrav for systemviktige institusjoner fastsatt av Finansdepartementet. Nivået på den motsykliske bufferen fastsettes av Finansdepartementet hvert kvartal. Den motsykliske kapitalbufferen var 2,5 prosent pr 31. desember 2019. På grunn av situasjonen som oppstod med spredning av Covid-19 viruset, ble motsyklisk kapitalbuffer redusert til 1,0 prosent med umiddelbar virkning den 13. mars 2020. Maksimal motsyklisk buffer er 2,5 prosent. Sparebanken Sør er ikke definert som systemviktig bank pr 31. desember 2020.

Samlet ansvarlig kapital er summen av kjernekapital og tilleggskapital. Beregningsgrunnlag, kapitalkrav og ansvarlig kapital er beskrevet og spesifisert i kapittel 4.

I henhold til pilar 2 av regelverket skal institusjonen ha en prosess for å vurdere det samlede kapitalbehov i forhold til sin risikoprofil, og banken skal ha en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) omfatter en vurdering av all risiko banken er eksponert for, og går utover de risikoformer som inngår i pilar 1. Likviditets- og finansieringsrisiko (ILAAP) vil utgjøre en viktig del av den samlede risikovurderingen.

Pilar 2 gir også retningslinjer for myndighetenes vurderingsprosess (SREP - Supervisory Review Evaluation Process). Finanstilsynet skal overvåke og evaluere institusjonens prosess under pilar 2, og tilsynsmyndighetene skal gjennomføre tiltak dersom de ikke anser at prosessen er tilfredsstillende. Sparebanken Sørs prosess for vurdering av risiko og kapitalbehov er beskrevet i kapittel 5.2.

Pilar 3 omfatter kravene til offentliggjøring av informasjon, og gjennom minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2, skal pilar 3 bidra til økt markedsdisiplin og gjøre det lettere å sammenligne foretakene. Foretakene skal offentliggjøre opplysninger som gir markedsaktørene mulighet til å vurdere foretakenes risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll av risiko. Offentliggjøring av informasjonen skjer på bankens [hjemmesider](#).

2.1. EUs krisehåndteringsdirektiv

EUs krisehåndteringsdirektiv, Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD), trådte i kraft i EU i januar 2016. Stortinget vedtok i mars 2018 lovendringer som gjennomførte direktivet i norsk rett med ikrafttredelse fra 1. januar 2019.

Krisehåndteringsdirektivet (BRRD) legger til rette for at banker, kredittforetak og visse verdipapirforetak kan krisehåndteres eller avvikles uten å true den finansielle stabiliteten. Viktige hensyn er at kritiske funksjoner kan videreføres, og at tap bæres av eiere og kreditorer, mens innskudd, klientmidler og offentlige midler beskyttes. Direktivet legger også til rette for beredskap og forebyggende tiltak.

2.1.1. Minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities (MREL))

Et sentralt element i krisehåndteringsdirektivet (BRRD) er intern oppkapitalisering som krisetiltak hvor kapitalinstrumenter og gjeld nedskrives og/eller konverteres til egenkapital (bail-in). Finanstilsynet skal fastsette et minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (MREL), og kan etter direktivet kreve at tellende konvertibel gjeld helt eller delvis skal ha lavere prioritet enn annen gjeld (typisk usikret gjeld).

MREL bygges opp av et tapsabsorberingsbeløp og et rekapitaliseringsbeløp. For foretak som skal avvikles gjennom offentlig administrasjon ved en krise, vil utgangspunktet være at de ordinære kapitalkravene er tilstrekkelige til å absorbere tap. Minimumsnivået for denne delen av MREL er knyttet til gjeldende kapitaldekningskrav. For foretak der det anses viktig at hele eller deler av driften videreføres, skal MREL i tillegg inneholde et rekapitaliseringsbeløp. Størrelsen på dette beløpet er knyttet til forventet kapitalbehov etter at krisetiltak er gjennomført og virksomheten drives videre. MREL fastsettes på bakgrunn av krisehåndteringsmyndighetens krisetiltaksplan for det aktuelle foretaket.

Finanstilsynet fastsatte i desember 2020 minimumskrav til ansvarlig kapital og konvertibel gjeld for Sparebanken Sør og 13 andre banker.

Kravene er fastsatt som et MREL-beløp, der en MREL-prosent er multiplisert med bankens risikovektede beregningsgrunnlag. For banker med hel- eller deleide OMF-foretak er det foretatt justeringer som reflekterer at OMF-foretaket er unntatt fra krav til MREL, samtidig som bankens forpliktelser overfor OMF-foretaket i form av garantier mv. skal inngå i MREL-beregningen. Sparebanken Sørs MREL krav er fastsatt til 32,0 prosent av justert beregningsgrunnlag.

Det fremgår av vedtakene at MREL-kravet må dekkes av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld. Det settes krav om at konvertibel gjeld som skal medregnes for å oppfylle minstekravet, skal være gjeldsinstrumenter med lavere prioritet enn ordinær, usikret, uprioritert gjeld (seniorgjeld). Kravet til etterstillelse (lavere prioritet) skal i sin helhet være oppfylt innen 1. januar 2024. Fram til dette tidspunktet kan banken medregne usikret senior obligasjonsgjeld med gjenværende løpetid på mer enn ett år i oppfyllelsen av kravet til konvertibel gjeld. Innfasing av etterstilt gjeld skal som et minstekrav være lineær, slik at konsernet i løpet av 2021 minimum skal innfase 1/3 av det gjenværende behovet for etterstillelse beregnet per 31. desember 2020.

2.1.2. Krisetiltaksfond

Krisehåndteringsmyndigheten vil kunne ha behov for midler for å oppnå en vellykket håndtering av kriserammede foretak, bl.a. ved å yte garantier og lån, kjøpe opp eiendeler og på annen måte bidra til effektive løsninger. Krisehåndteringsdirektivet (BRRD) krever derfor at det bygges opp et krisetiltaksfond. Dersom myndighetene skal yte bidrag i form av midler fra krisetiltaksfondet, stilles det spesifikke minstekrav til tap og bidrag til oppkapitalisering som allerede skal være tatt av det aktuelle foretaks eiere av aksjer, egenkapitalbevis, andre kapitalinstrumenter og konvertibel gjeld.

Fra 1. januar 2019 ble Bankenes sikringsfond inndelt i et krisetiltaksfond og i et innskuddsgarantifond. Krav til bl.a. kapitalisering av innskuddsgarantifondet følger av innskuddsgarantidirektivet (DGSD). Foretakene vil i fremtiden være pliktige til å innbetale årlige bidrag til begge fondene, og reglene for bidrag bygger på prinsippet om at bidragene skal være proporsjonale med foretakenes risikoprofil. En stor andel av foretakene som omfattes av disse reglene, betaler allerede i dag bidrag til Bankenes sikringsfond. De totale innbetalingene for disse foretakene vil ikke bli betydelig endret, men forslaget til risikojustering av bidragene vil imidlertid medføre en større grad av differensiering mellom foretakene.

Det stilles krav om at eiere av aksjer eller egenkapitalbevis og gjeld må ha tatt tap før bidrag kan ytes fra krisetiltaksfondet.

2.2. EUs bankpakke

Våren 2019 ble det vedtatt en rekke endringer i EUs kapitalkravsregelverk (CRR/CRD IV) og krisehåndteringsregelverk (BRRD) for banker, basert på anbefalinger fra Baselkomiteen for banktilsyn og forslag fra EU-kommisjonen. Endringene omtales samlet som EUs bankpakke og innebærer vesentlige regelverksendringer innenfor en rekke ulike deler av kapitalkravs- og krisehåndteringsregelverket. Endringene omfatter revidert kapitalkravsdirektiv og forordning (CRD5 og CRR2), samt revidert krisehåndteringsdirektiv (BRRD2).

Regelverksendringene skulle i utgangspunktet gjelde i EU fra to år etter at de ble vedtatt, det vil si fra våren 2021. Flere av endringene har imidlertid allerede trådt i kraft i EU som følge av forordning (EU) 2020/873, som fremskyndet vedtatte regelverks-lettelser i bankpakken og innførte nye lettelser i enkelte andre regelverk, som en respons på de økonomiske virkningene av Covid-19-pandemien. Endringene i bankpakken og forordning (EU) 2020/873 er EØS-relevante, men er ennå ikke tatt inn i EØS-avtalen.

Regelverksendringene i bankpakken omfatter bl.a. minstekrav til uvektet kjernekapital-dekning («leverage ratio»), krav om stabil og langsiktig finansiering (NSFR), innsnevring av tilsynsmyndighetens mulighet for å fastsette pilar 2-krav for systemrisiko, og større fleksibilitet for nasjonale myndigheter til å gjennomføre tiltak for å håndtere ulike former for systemrisiko, herunder økte kapitalbufferkrav og minstekrav til risikovekting av utlån med pant i eiendom. I tillegg videreføres og utvides den såkalte SMB-rabatten, og det innføres en ny kapitalkravrabatt for utlån til visse infrastrukturprosjekter. I krisehåndteringsregelverket innføres bl.a. nærmere regler om hvordan krisehåndteringsmyndigheten skal fastsette hvor mye av MREL-kravet som skal oppfylles med etterstilt gjeld. Regelverket forventes implementert i norsk rett i løpet av 2021.

3. KONSERNFORHOLD OG KONSOLIDERING

3.1. Oversikt over konsernet

Konsernet Sparebanken Sør består, i tillegg til morselskapet Sparebanken Sør, av følgende selskaper:

3.1.1. Selskaper som er fullt konsolidert – (datterselskaper)

Tusen kroner	Type virksomhet	Forretningskontor	Eierandel	Aksjekapital	MORBANK 31.12.2020
					Bokført verdi
Sparebanken Sør Boligkreditt AS	Kredittforetak	Kristiansand	100 %	1.125.000	2.095.695
Sørmegleren Holding AS	Eiendomsmegling	Kristiansand	91 %	10.739	11.499
AS Eiendomsvekst	Eiendomsforvaltning	Arendal	100 %	3.000	2.935
Arendal Brygge AS	Eiendomsforvaltning	Arendal	50 %	601	0
Prosjektutvikling AS	Eiendomsforvaltning	Arendal	100 %	100	0
Transitt Eiendom AS	Eiendomsforvaltning	Kristiansand	100 %	100	780
Sum					2.110.909

Arendal Brygge AS er felleskontrollert og konsolideres ikke i regnskapet.

3.2. Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen avtalemessige, privatrettslige eller andre faktiske begrensninger på overføring av kapital mellom selskapene. For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

4. PILAR 1: MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL

4.1. Kapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)

Konsernet oppfylte kapitalkravene for finansinstitusjoner med virkning fra 31. desember 2020 på henholdsvis 11,0 prosent for ren kjernekapital, 12,5 prosent for kjernekapital og 14,5 prosent for totalkapital. Kapitalkravene, inkludert pilar 2-tillegget på 2,0 prosent, er henholdsvis 13,0 prosent for ren kjernekapital, 14,5 prosent for kjernekapital og 16,5 prosent for totalkapital.

MORBANK		Mill. kroner Gjeldende bufferkrav til kapital	KONSERN	
31.12.2019	31.12.2020		31.12.2020	31.12.2019
4,50 %	4,50 %	Minstekrav til kjernekapital	4,50 %	4,50 %
2,50 %	2,50 %	Bevaringsbuffer	2,50 %	2,50 %
3,00 %	3,00 %	Systemrisikobuffer	3,00 %	3,00 %
2,50 %	1,00 %	Motsyklisk buffer	1,00 %	2,50 %
2,00 %	2,00 %	Pilar 2 krav	2,00 %	2,00 %
14,50 %	13,00 %	Krav til ren kjernekapital, inkl. Pilar 2	13,00 %	14,50 %
16,00 %	14,50 %	Krav til kjernekapitaldekning, inkl. Pilar 2	14,50 %	16,00 %
18,00 %	16,50 %	Krav til kapitaldekning, inkl. Pilar 2	16,50 %	18,00 %
8.802	8.401	Kapitalkrav ren kjernekapital, inkl. Pilar 2	10.137	10.503
9.712	9.370	Kapitalkrav kjernekapital, inkl. Pilar 2	11.307	11.589
10.926	10.662	Kapitalkrav ansvarlig kapital, inkl. Pilar 2	12.867	13.038
938	2.245	Overskudd ren kjernekapital, inkl. Pilar 2	2.067	853
1.403	2.351	Overskudd kjernekapital, inkl. Pilar 2	2.008	1.178
2.059	2.559	Overskudd ansvarlig kapital, inkl. Pilar 2	1.998	1.648

MORBANK			KONSERN	
31.12.2019 ²⁾	31.12.2020	Mill. kroner	31.12.2020 ¹⁾	31.12.2019 ²⁾
11.535	12.136	Sum balanseført egenkapital	13.752	13.081
		Kjernekapital		
-1.375	-1.075	Hybridkapital klassifisert som egenkapital	-1.111	-1.375
-245	-219	Del av resultat som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-219	-245
-27	-41	Fradrag for immaterielle eiendeler	-48	-27
-44	-42	Fradrag for forsvarlig verdsettelse (AVA)	-31	-27
		Forholdsmessig andel ren kjernekapital fra Brage Finans AS		374
		Fradrag for interne eliminerings Brage Finans AS		-374
-104	-113	Andre fradrag	-138	-51
9.740	10.646	Sum ren kjernekapital	12.204	11.356
		Annen kjernekapital		
1.375	1.075	Hybridkapital	1.111	1.375
		Forholdsmessig andel kjernekapital Brage Finans AS		36
11.115	11.721	Sum kjernekapital	13.315	12.767
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
1.971	1.600	Ansvarlig lånekapital	1.649	1.971
		Forholdsmessig tilleggskapital Brage Finans AS		49
-101	-100	Fradrag i tilleggskapitalen	-100	-101
1.870	1.500	Sum tilleggskapital	1.549	1.919
12.985	13.221	Netto ansvarlig kapital	14.864	14.686
		Beregningsgrunnlag etter standardmetoden:		
25	25	Engasjement med lokale og regionale myndigheter	25	25
875	1.913	Engasjement med institusjoner	513	425
2.725	3.824	Engasjement med foretak	5.164	2.800
5.188	4.787	Engasjement med massemarked	7.151	6.500
37.863	34.598	Engasjement med pantesikkerhet i eiendom	51.991	52.088
1.150	1.025	Engasjement som er forfalt	1.125	1.225
25	4.075	Engasjement som er høyrisiko	4.075	25
4.800	5.612	Engasjement i obligasjoner med fortrinnsrett	1.338	1.338
4.175	4.813	Engasjement i egenkapitalposisjoner	1.750	2.300
613	563	Engasjement øvrig	638	613
57.440	61.233	Kapitalkrav for kreditt- og motpartsrisiko	73.768	67.338
13	13	Kapitalkrav for posisjons-, valuta- og varerisiko	13	13
3.238	3.350	Kapitalkrav for operasjonell risiko	4.175	3.913
13	25	CVA tillegg	25	13
60.702	64.620	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag)	77.980	71.275
		Forholdsmessig andel av beregningsgrunnlag Brage Finans AS		2.112
		Fradrag for interne eliminerings Brage Finans AS		-955
		Risikovektet balanse etter konsolidering	77.980	72.432
16,0 %	16,5 %	Ren kjernekapitaldekning i %	15,7 %	15,7 %
18,3 %	18,1 %	Kjernekapitaldekning i %	17,1 %	17,6 %
21,4 %	20,5 %	Kapitaldekning i %	19,1 %	20,3 %
8,5 %	8,1 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)	8,9 %	9,3 %

1) Brage Finans AS er forholdsmessig konsolidert i konsernets kapitalrapportering fra 4. kvartal 2020.

2) Det ble vedtatt 0 kroner i utbytte til egenkapitalbeviserne i Forstanderskapsmøtet 26. mars 2020 etter forslag fra styret. Opprinnelig forslag til utbytte var 125 mill. kroner. Beslutningen påvirket kapitaldekningen pr 31. desember 2019 positivt. For konsern (morbank) økte ren kjernekapitaldekningen fra 15,7 (16,0) prosent til 15,9 (16,3) prosent, kjernekapitaldekningen økte fra 17,5 (18,3) prosent til 17,8 (18,5) prosent, kapitaldekningen økte fra 20,3 (21,4) prosent til 20,5 (21,6) prosent og uvektet kjernekapitalandel økte fra 9,3 (8,5) prosent til 9,4 (8,6) prosent for konsernet.

Uvektet kjernekapitalandel for Sparebanken Sør er 8,9 prosent pr 31. desember 2020 og oppfyller med god margin kravet til 5 prosent uvektet kjernekapitalandel.

Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019
Derivater	2.245	1.408
Poster utenfor balansen	6.500	5.605
Andre eiendeler	140.543	128.528
Andel Brage Finans AS		2.703
Elimineringer Brage Finans AS		-474
Sum Leverage Ratio eksponeringer	149.288	137.770
Kjernekapital konsern Sparebanken Sør	13.315	12.767
Leverage Ratio konsern Sparebanken Sør	8,92 %	9,27 %

4.2. Innfasingsplan for nye krav til bufferkapital

Pilar 1 krav	01.07.2013	01.07.2014	01.07.2015	01.07.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Minimumskrav	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
Bevaringsbuffer	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
Systemrisikobuffer	2,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	4,50 %
Motsyklisk kapitalbuffer			1,00 %	1,50 %	2,00 %	2,00 %	2,50 %	1,00 %	1,00 %	1,00 %
Krav ren kjernekapitaldekning	9,00 %	10,00 %	11,00 %	11,50 %	12,00 %	12,00 %	12,50 %	11,00 %	11,00 %	12,50 %
Hybridkapital	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %
Krav kjernekapitaldekning	10,50 %	11,50 %	12,50 %	13,00 %	13,50 %	13,50 %	14,00 %	12,50 %	12,50 %	14,00 %
Tilleggskapital	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %
Krav ansvarlig kapitaldekning	12,50 %	13,50 %	14,50 %	15,00 %	15,50 %	15,50 %	16,00 %	14,50 %	14,50 %	16,00 %

Fra mars 2020 er motsyklisk buffer 1,0 prosent. Finansdepartementet besluttet i desember 2019 at systemrisikobufferen skal øke fra 3,0 prosent til 4,5 prosent fra 31. desember 2022 for banker som rapporterer etter standardmetode eller grunnleggende IRB-metode.

5. PILAR 2: INTERN RISIKO- OG KAPITALVURDERINGSPROSESS

5.1. Prosess

Styret har ansvar for intern risiko- og kapitalvurderingsprosess (ICAAP prosessen) i banken. Det er styrets ansvar å beslutte og ta stilling til bankens risikotoleranse, kapitalbehov og kapitalplan. Styret skal også godkjenne metodevalg og resultater. Formålet med ICAAP prosessen er å gjennomføre en kvantitativ og kvalitativ vurdering av konsernets risikoer for å vurdere om bankens kapitaldekning og kapitalbuffer er tilstrekkelige sammenlignet med bankens risikoprofil.

Styret har integrert ICAAP som en del av de strategiske og forretningsmessige prosessene i banken. Dette innebærer blant annet at ICAAP er et viktig beslutningsgrunnlag knyttet til blant annet:

- Strategidokument
- Årlige prognoser og investeringsbehov
- Risikovurderinger knyttet til marked og produkter
- Overordnet risiko- og kapitalplanlegging.

Konsernets prosesser knyttet til kapitalvurdering (ICAAP) er basert på kvantifisering av risiko og kapitalbehov for de vesentlige risikoområdene.

Kvantitative analyser av risikoer suppleres med kvalitative vurderinger.

Sentralt i vurdering av konsernets langsiktige kapitalbehov og kapitalbuffer er scenarioanalyser av forventet økonomisk utvikling og stresstesting.

Figur: Modell for scenarioanalyser og stresstesting

Utgangspunktet for risiko- og kapitalvurdering er mål og ambisjoner fastsatt i konsernets strategiplan og øvrige styringsdokumenter.

Risikoer identifiseres og analyseres, og kapitalbehov fastsettes for den enkelte risiko.

Med utgangspunkt i globale, nasjonale og regionale økonomiske utviklingstrekk utarbeides det scenarioer for fremtidig økonomisk utvikling. Det utarbeides scenarioer for forventet utvikling (Base case) og Stress case. Stress case skal representere en alvorlig nedgangskonjunktur.

Scenarioene beregner effektene på resultat, balanse, kapital, enkeltrisikoen, likviditet samt ulike nøkkeltall. ICAAP skal være fremadskuende. Banken har derfor lagt til grunn en 4 års periode i scenarioanalysene, hvor bunnen av nedgangskonjunktoren i et Stress case er i år 3. Det gjennomføres sensitivitetsanalyser og revers stresstesting.

Analyse av enkeltrisikoen vil, sammen med scenarioanalysene og andre vurderinger, danne grunnlag for hvilken kapital og kapitalbuffer konsernet bør ha.

Likviditets- og finansieringsrisiko vil utgjøre en viktig del av den samlede risikovurderingen. Dette er kjent som ILAAP. Sentralt er likviditetsbehov på kort og mellomlang sikt samt resultater av gjennomførte stresstester. Informasjon om størrelse, sammensetning og kvalitet på bankens likviditetsbuffer vil fremkomme, samt utvikling i kvantitative måleparametre som «Liquidity Coverage Ratio» LCR.

ICAAP/ILAAP gjennomføres en gang i året. Ved vesentlige endringer i eksterne eller interne rammebetingelser og forutsetninger, metoder eller andre forhold som vil påvirke kapitaldekningen, vil ICAAP/ILAAP revideres og oppdateres.

5.2. Vurdering av risiko og kapitalbehov

Tabellen under viser hvilke risikoer som inngår i konsernets ICAAP, og hvilke metoder som benyttes for beregning av risiko og kapital.

Risikotype	Risikokategorier	Beregningsmetode
Kredittrisiko	Pilar 1	Standardmetoden
	Pilar 2 (Risiko utover standard)	Finanstilsynets metodikk/egne vurderinger
	Konsentrasjonsrisiko	Bransje – Finanstilsynets metodikk/egne vurderinger Store engasjement – Finanstilsynets metodikk/egne vurderinger
	Høy utlånsvekst	Finanstilsynets metodikk/egne vurderinger
Markedsrisiko	Pilar 1 (Aksjer, renter og valuta)	Standardmetoden
	Pilar 2 (Risiko utover Standard)	Finanstilsynets metodikk/egne vurderinger
Operasjonell risiko	Pilar 1 (Ekstern, personell, rutiner)	Basismetoden
	Pilar 2 (Risiko utover Basis)	Egne vurderinger
Likviditetsrisiko	Finansieringskostnad	Egne vurderinger
Forretningsrisiko	Uventet svikt i inntekt/kostnad	Egne vurderinger
Strategisk risiko	Manglende/feil satsninger	Egne vurderinger
Eierrisiko	Eierskap i forsikringsvirksomhet	Finanstilsynets metodikk/egne vurderinger
Annen risiko		

Tabell: Metoder for beregning av kapitalbehov

Med bakgrunn i modeller og metoder samt kvalitative vurderinger som skissert over, identifiseres og beregnes kapitalbehov for de ulike risikoer som inngår i ICAAP (Pilar 1 og Pilar 2 risikoer).

5.3. Kapitalmål

Resultater fra ICAAP prosessen gir føringer for risikoappetitt, kapitalbehov og de risikostrategier som vedtas av styret. Gjennom ICAAP prosessen verifiseres det at:

- Konsernet har tilstrekkelig kapital til å ivareta myndighetenes krav og interne styringsmål til kapitaldekning og kapitalbuffer.
- Konsernet har en kapitaldekning i bunn av en alvorlig nedgangskonjunktur som ligger over myndighetenes minstekrav og interne styringsmål, og at det med stor grad av sannsynlighet kan gjennomføres tiltak for å bringe kapitaldekningen tilbake til styringsmålet.
- Konsernet har tilstrekkelige kapital og kapitalbuffer til å gjennomføre planer og strategiske tiltak uten at soliditetsmålet er truet.

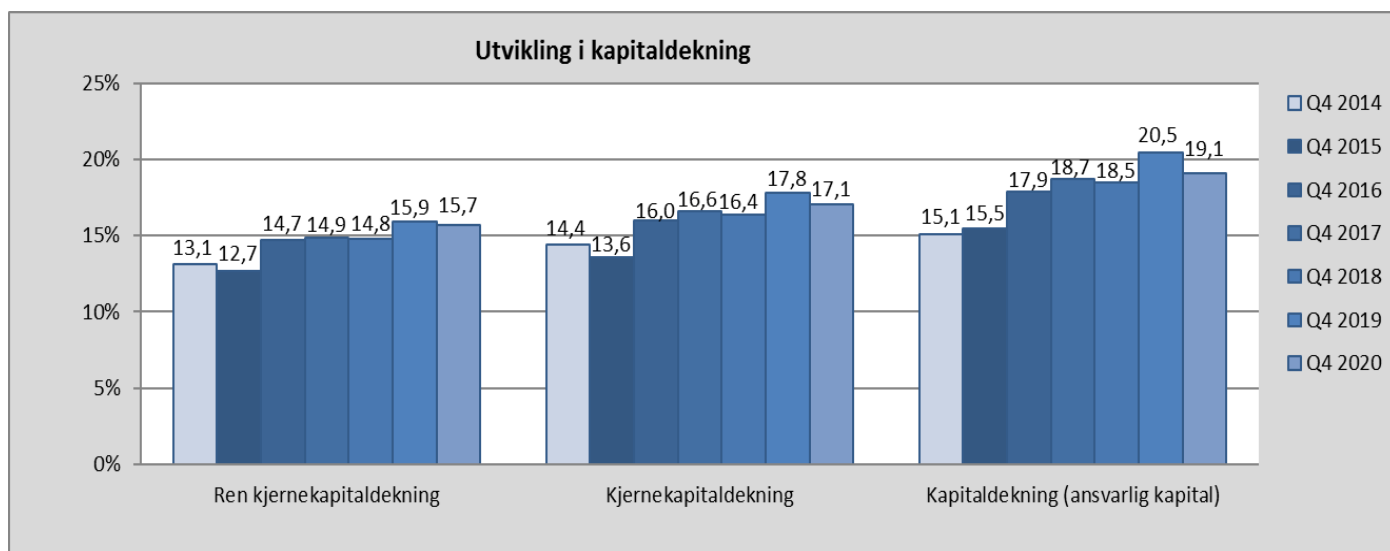
En viktig del av konsernets målsetting er at ren kjernekapitaldekning skal være på nivå med sammenlignbare banker. Av de store regionbankene er det bare Sparebanken Sør som benytter standardmetoden i kapitaldekningsberegningen.

Finanstilsynets vurdering av risiko og kapitalbehov (SREP) for norske finansforetak er inndelt i fem grupper basert på størrelse, kompleksitet og virkeområde, samt graden av risiko som foretaket representerer for det finansielle systemet. Sparebanken Sør er i gruppe 2, som omfatter store eller mellomstore foretak, som hovedsakelig driver innenlands, men med høye markedsandeler nasjonalt eller regionalt. Banker i gruppe 2 vil få en detaljert SREP-vurdering med skriftlig tilbakemelding hvert annet år.

Finanstilsynet fastsatte i 2018 pilar 2-kravet til 2,0 prosent av beregningsgrunnlaget. Pilar 2-kravet skal være oppfylt til enhver tid. Kravet er knyttet til en vurdering av risikofaktorer som ikke dekkes av pilar 1-kravene, og inkluderer også ny metode for å beregne kapitalkrav tilknyttet deleid forsikringsselskap.

Finanstilsynet skulle ha vurdert konsernets risiko og kapitalbehov (SREP) i 2020, men som følge av Korona-pandemien fattet ikke Finanstilsynet nytt pilar 2-vedtak i 2020. Konsernet har gjennomført ICAAP i 2020, og konsernets egne beregninger tilsier at pilar 2-kravet bør ligge markert lavere. Det forventes at banken får et nytt pilar 2-krav i andre halvår 2021.

Utvikling i kapitaldekning 2014 – 2020

Figur: Ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning (ansvarlig kapital) pr 4. kvartal 2014-2020. Myndighetskrav for de ulike kapitaldekningstypene oppfylles med god margin. Fra Q4 2017 er bankens eierandel i Brage inkludert.

Konsernet har en ren kjernekapitaldekning på 15,7 prosent, kjernekapitaldekning på 17,1 prosent og ansvarlig kapitaldekning på 19,1 prosent pr. 31. desember 2020. Konsernet har et krav til ren kjernekapital på 13,0 prosent, inkludert pilar 2-tillegg på 2,0 prosent.

Konsernet har uttalt et mål om 15,3 prosent ren kjernekapitaldekning. Finansdepartementet besluttet i desember 2019 at kravet til systemrisikobuffer skal øke med 1,5 prosentpoeng fra 31. desember 2022, og konsernet vil tilpasse seg kravet innen dette tidspunkt og vil sikre nødvendige buffere over minimumskravet.

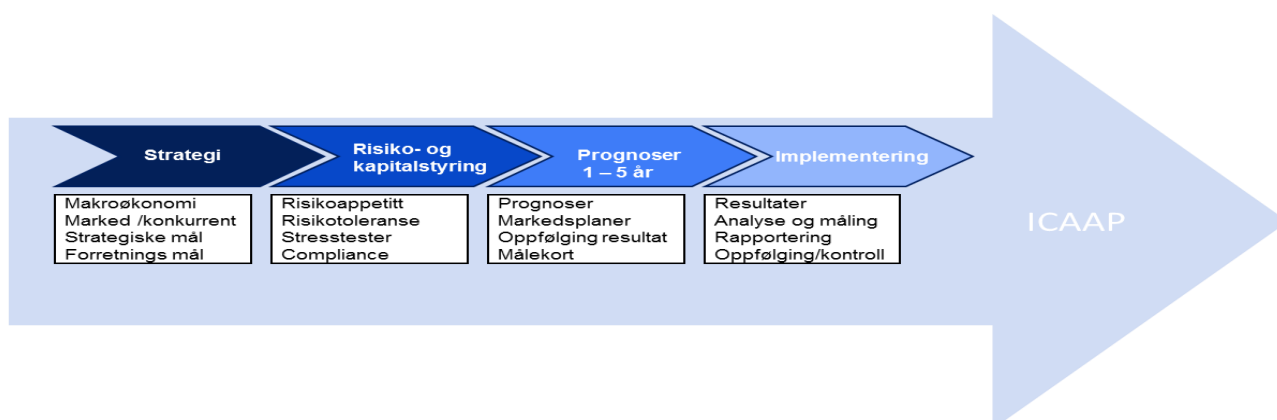
6. RISIKO- OG KAPITALSTYRING

6.1. Elementer i risiko- og kapitalstyringen

6.1.1. Strategisk plan

Risiko- og kapitalstyringen skal støtte opp under bankens strategiske mål og ambisjoner. Av strategiplanen fremgår konsernets langsiktige mål til utvikling, vekst, soliditet, lønnsomhet og risikoprofil.

Risiko- og kapitalstyringen skal være en helhetlig prosess, godt integrert med øvrige prosesser i konsernet:

Figur: Prosesskisse

6.1.2. Organisering

Et viktig element i risiko- og kapitalstyringen er organisasjonskulturen. Organisasjonskulturen påvirker de ansattes kunnskap, holdning og evne til å håndtere risiko. En mangelfull organisasjonskultur kan ikke kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak.

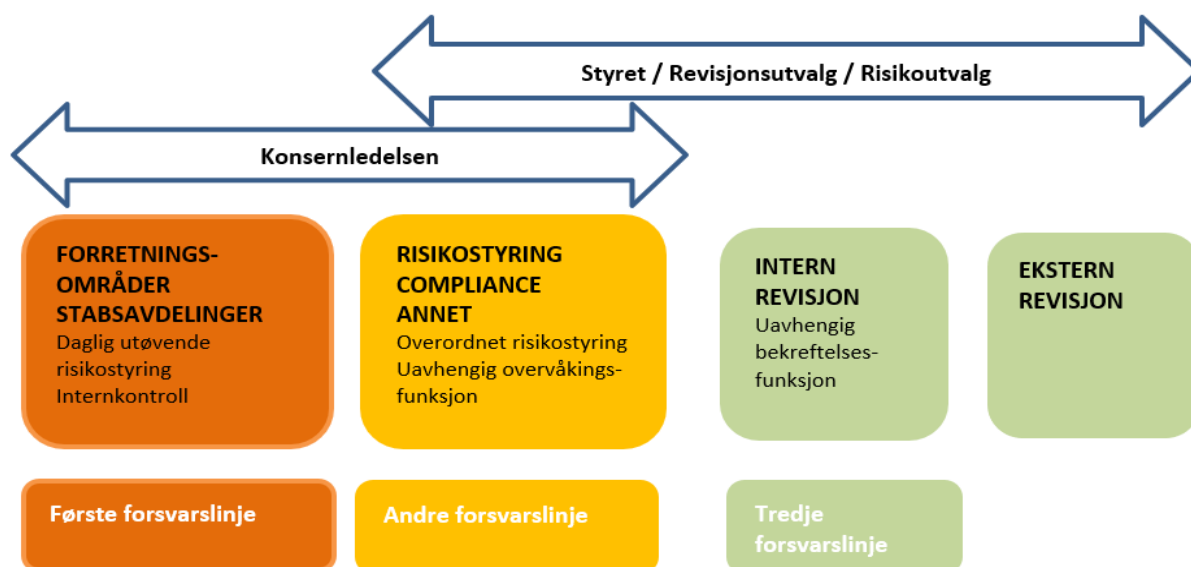
Risikostyringen i Sparebanken Sør er delt i følgende funksjoner:

- En utøvende funksjon som har det daglige ansvaret for risikostyring (linje og stab)
- En uavhengig overvåkingsfunksjon (Risikostyring og Compliance)
- En uavhengig bekreftelsesfunksjon (Intern revisjon)

Det skal være en funksjons- og rollefordeling mellom bankens forretningsområder og kontrollerende instanser.

Sparebanken Sør har som prinsipp at ansatte i den utøvende virksomheten skal styre og måle den risiko som banken utsettes for i den daglige virksomhet, og rapportere denne i henhold til vedtatte prosedyrer.

Det skal innenfor de ulike risikoområdene ikke være organisasjonsmessig sammenheng mellom de ansatte som utøver operativt arbeid, og de som har ansvaret for overvåking og rapportering av styringsmål.

Figur: Styringsmodell risiko- og kapitalstyring

Styringsmodellen skal sikre uavhengighet i beslutning, rapportering, ansvar og roller i den daglige risikostyringen.

Styret har det overordnede ansvar for bankens totale risikostyring, og skal påse at banken har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll. Styret fastsetter risikostrategier, risikoprofil og risikotoleranse, og risikoprofilen operasjonaliseres gjennom rammeverket for risikostyring, herunder fastsettelse av fullmakter.

Styret fastsetter også strategi og retningslinjer for nivå, sammensetning og fordeling av egenkapital, og godkjenner prosessen for å sikre tilstrekkelig egenkapitalnivå til enhver tid (ICAAP).

Styret har oppnevnt et risikoutvalg som underutvalg av styret med formål å bidra til at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikoutvalget skal overvåke den samlede risiko og vurdere om konsernets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Styret har også oppnevnt et eget revisjonsutvalg som er et underutvalg av styret med formål å foreta mer grundige vurderinger av avtalte saksområder, herunder å styrke arbeidet med finansiell rapportering og internkontroll.

Administrerende direktør og øvrig konsernledelse har ansvaret for å implementere risikostyring og internkontroll. Administrerende direktør har delegert oppgaver i henhold til det formelle ansvar for internkontroll og risikostyring. Ansvaret for utarbeidelse av grunnlag for den årlige vurderingen av risikosituasjonen og kapitalbehovet er delegert til divisjon Risikostyring. Denne analysen skal være samordnet og integrert med øvrig planleggings- og strategiarbeid i banken. Det er videre delegert kontrolloppgaver til de enkelte linjeansvarlige innenfor rammene av vedtatte prinsipper, instruksjoner og fullmakter.

Risikostyring er direkte underlagt administrerende direktør. Risikostyring dekker hele konsernet og utfører ikke aktiviteter som det er intensjon om at kontrollfunksjonen skal overvåke. Divisjonen skal identifisere, måle og vurdere bankens totalrisiko. Divisjon Risikostyring har ansvar for jevnlig rapportering til konsernledelsen, risikoutvalg og styret av bankens totale risikoeksponering.

Det er etablert en uavhengig compliance-funksjon som er direkte underlagt administrerende direktør. Compliance-funksjonens hovedansvar er å kontrollere og rapportere avvik i etterlevelsen av lover, forskrifter, rundskriv og styringsdokumenter. Etterlevelse har som mål å sørge for at det er samsvar mellom myndighetskrav, ulike standarder og hvordan banken løser oppgavene. De til enhver tid gjeldende regulatoriske krav skal etterleves.

Banken har internrevisjonsfunksjon med egne ansatte. Internrevisjonen er en overvåkingsfunksjon som uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av bankens internkontroll og styringsprosesser for å vurdere om internkontrollsystemer er tilfredsstillende og påse at portefølje- og rapporterings-systemer fungerer etter forutsetningene.

6.1.3. Risikostyring

Risikostyringen skal støtte opp under Sparebanken Sørs strategiske mål. Det er fastsatt rammeverk for risikoappetitt, risikorammer og risikotoleranse for de enkelte risikotypene. Det er etablert systemer for måling, rapportering, styring og kontroll av risiko. Både samlet risikonivå og de ulike risikokategorier skal følges tett opp for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent, og bidra til at Sparebanken Sør når sine strategiske mål for finansiell stabilitet og lønnsomhet. Konsernets risikoeksponering skal tilpasses kapital, vekstambisjoner, kompetanse og markedsmessige muligheter, samt krav og retningslinjer fra myndighetene.

Sentrale elementer i konsernets risikostyring:

- Definere og kvantifisere konsernets risiko
- Etablere rammeverk og retningslinjer for konsernets risikotaking
- Fastsette risikostrategier, risikoappetitt med hensiktsmessige risikomål og risikotoleranse
- Vedlikeholde og videreutvikle en god risikokultur hvor det er god balanse mellom forretningsmessige mål og risiko
- Ha en best mulig allokering av konsernets kapital ut fra strategiske mål og lønnsomhet
- Ha risikostrategier med hensiktsmessige styringsmål
- Ha gode systemer og rutiner for identifisering, måling og analyse av risiko
- Ha gode systemer og rutiner for styring, oppfølging, rapportering og kontroll av risiko

Risikokultur er en kritisk faktor for å oppnå ønsket nivå på bankens risikostyring. Bankens risikostyring baseres på at god praksis forenes med god teori, og banken skal ha en kultur for å vurdere og behandle risiko i alle sammenhenger. Banken skal utvikle og vedlikeholde en god risikokultur gjennom kommunikasjon, informasjon og opplæring om bankens strategi, aktiviteter og ønsket risikoprofil.

Etterlevelse av vedtatte etiske retningslinjer er viktige forutsetninger for at konsernet skal nå sine langsiktige mål.

Bankens risikostyring og internkontroll skal bidra til at bankens risiko styres på en måte som understøtter bankens strategiske målsettinger og bidrar til å sikre bankens langsiktige verdiskaping. De overordnede retningslinjer for bankens risikostyring og rammer for risikoeksponering vurderes og fastsettes årlig av styret i forbindelse med vedlikehold av bankens interne strategi- og styringsdokumenter.

Risikostyringen skal sikre:

- En risikoprofil som ligger på nivå med sammenlignbare banker, men som også er tilpasset bankens risikokapasitet og risikoappetitt
- En risikotaking som er fundamentert på lønnsomhet og avkastning
- En risikoprofil som gjør at ingen enkeltrisiko skal true Sparebanken Sørs selvstendighet
- At krav fra myndigheter oppfylles
- En risikoprofil som ikke skader konsernets omdømme og renommé

Risiko er konkretisert med kvalitative og kvantitative risikorammer for risiko og kapital.

Struktur for de ulike styringsdokumentene fremgår under:

Figur: Struktur styringsdokumenter

Av styringsdokumentene fremgår strategier for risiko samt mål/rammer og risikotoleranse for ulike risikokategoriene.

For å sikre at de ulike styringsdokumentene er i overensstemmelse med konsernets målsettinger, skal styringsdokumentene revideres og vedlikeholdes jevnlig, og normalt foretas en revisjon av dokumentene i løpet av en 12 måneders periode med beslutning av relevant instans.

6.1.4. Kapitalstyring

Sparebanken Sør skal være kapitalisert slik at man har et godt fundament for utvikling og vekst i høykonjunkturer og samtidig har robusthet for å kunne møte lavkonjunkturer.

Kapitalstyringen skal sikre at:

- Regulatoriske krav til kapital blir ivaretatt
- Markedsmessige muligheter og ambisjoner blir ivaretatt
- Tilstrekkelige operasjonelle buffere
- Mål til rating innfris
- Krav fra nasjonalt og internasjonalt finansmarked ivaretas
- Konkurransedyktig avkastning oppnås

Sparebanken Sør har et mål om til enhver tid å være solid kapitalisert. Bankens rene kjernekapitaldekning skal oppfylle myndighetspålagte minstekrav og være på nivå med sammenlignbare banker.

6.1.5. Risikoidentifisering

Identifisering av risiko skal være en fremoverskuende prosess integrert i bankens strategiarbeid, forretnings- og økonomistyringsprosesser. Prosessen dekker alle vesentlige risikoer i konsernet. I tillegg til løpende oppfølging gjennom året, gjennomføres en grundig analyse av de ulike risikokategorier minimum en gang i året.

6.1.6. Risikoanalyse

Det gjennomføres en analyse av de risikoer som er identifisert mht. risikoens karakter og risikodrivere. Risikoene skal kvantifiseres i sannsynlighet, konsekvens og forventet tap. Risikoanalysen skal sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering av behov for kontrolltiltak eller tiltak for å redusere risikoen. Det gjennomføres løpende kontrolltiltak som dokumenteres og rapporteres.

6.1.7. Scenarioanalyser og stresstester

Konsernet gjennomfører scenarioanalyser (forventet økonomisk utvikling) og stresstester (økonomisk utvikling i en alvorlig nedgangskonjunktur) for likviditet, kapital og enkeltrisikoen. Scenarioanalysene er basert på konsernets strategiske mål og langtidsprognoser for forventet utvikling. Stresstester er viktige for å forstå hvordan de ulike risikoer og porteføljer påvirkes av endringer i makroøkonomiske forhold og endringer i interne forutsetninger, herunder hvordan negative hendelser kan påvirke konsernets inntjening, balansestruktur, kapitaldekning og likviditetsbuffer.

6.1.8. Rapportering

Rammer for risiko- og kapitalstyringen er fastlagt i ulike styringsdokumenter og blir fulgt opp gjennom faste rapporter. Dette sikrer en løpende oppfølging av styringsmål, enkeltrisikoen og konsernets samlede risiko.

Rapporttype	Frekvens revidering	Konsernledelsen	Risikoutvalget	Styret
ICAAP / ILAAP	Årlig	X	X	X
Risikorapport	Kvartal	X	X	X
Stresstest likviditetsrisiko	Kvartal	X	X	X
Pilar 3	Årlig	X	X	X
Bærekraftsrapport	Årlig	X	X (Revisjonsutvalget)	X
Årsrapporter operasjonell risiko, internkontroll og IKT-risiko	Årlig	X	X	X
Kvartals- og årsrapport hvitvasking	Kvartal / årlig	X	X	X
Kvartals- og årsrapport Compliance	Kvartal / årlig	X	X	X
Valideringsrapporter modeller	Årlig	X	X	
Gjenopprettingsplan	Årlig	X	X	X
Avviksrapport utlånsforskrift	Kvartal	X	X	X

Tabell: Rapportering

6.1.9. Gjenopprettingsplan

Formålet med Gjenopprettingsplanen er at Sparebanken Sør skal kunne gjenopprettes fra en svært alvorlig finansiell krise uten ekstraordinær hjelp fra myndighetene. Planen skal være en integrert del av konsernets rammeverk for risiko- og kapitalstyring, og vil tre i kraft ved brudd på forhåndsdefinerte indikatorer. Planen omfatter dermed identifikasjon av relevante indikatorer for å sikre tidlig nok inngripen og tilstrekkelig effektive tiltak for å kunne gjenopprette bankens finansielle posisjon etter en kraftig finansiell krise. Dersom det etter en alvorlig krise ikke er mulig med gjenoppretting basert på bankens Gjenopprettingsplan, vil myndighetenes Krisetiltaksplan iverksettes. Ref. kapittel 2.1.1.

Krisehåndtering av et foretak skal anses å tjene allmenne interesser når det er hensiktsmessig og nødvendig for å sikre videreføring av kritiske funksjoner og unngå vesentlige negative virkninger i finanssystemet, særlig ved å unngå smittevirkninger.

Med bakgrunn i de potensielle negative virkningene en avvikling av Sparebanken Sør under offentlig administrasjon vil kunne ha for realøkonomien og det finansielle systemet anser ikke Finanstilsynet avvikling av Sparebanken Sør under offentlig administrasjon som en troverdig krisehåndteringsstrategi. Dette er i hovedsak begrunnet med bankens betydning for det regionale næringslivet og mulige konsekvenser av en avvikling av banken for finansiell stabilitet.

Gjenopprettingsplanen er integrert i Sparebanken Sør sitt system for styring og kontroll, og indikatornivåer er tilpasset bankens rammeverk for risikoappetitt. Kalibreringen av sentrale indikatorverdier bygger blant annet på vurderinger og konklusjoner fra bankens ICAAP-prosess. Rapportering på valgte indikatorer er inkludert i ordinær risikorapportering.

Hvis banken når utløserverdier på de definerte beredskapsindikatorne, skal Beredskapsgruppen sammenkalles. Beredskapsgruppen består av konsernledelsen. Beredskapsgruppen vil så skaffe seg oversikt over situasjonen, og vurdere årsak til indikatorbrudd. Hvis indikatorbrudd er av en slik karakter at det ikke anses nødvendig med spesielle tiltak, oppløses Beredskapsgruppen. Hvis indikatorbrudd gjør det nødvendig å iverksette tiltak fra Gjenopprettingsplanen, vil Beredskapsgruppen vurdere hvilke tiltak som skal iverksettes. Flere av tiltakene vil kreve styrets beslutning. Etter at relevante gjenopprettings tiltak har blitt iverksatt og vurdert som effektive, kan Beredskapsgruppen beslutte at Gjenopprettingsplanen skal avvikles, og at organisasjonen skal tilbakeføres til en normalsituasjon.

Banken har utarbeidet tre ulike typer stressscenarier hvor kapital- og/eller likviditetssituasjon er truet, og hvor Gjenopprettingsplanen iverksettes:

- et gradvis scenario med kombinert markedsbasert og bankspesifikk krise for å teste bankens utholdenhet,
- et plutselig markedsgenerelt likviditetsstress-scenario for å teste bankens reaksjonsevne, og
- et plutselig bankspesifikt scenario med store utlånstap for å teste bankens reaksjonsevne.

Scenarioene er utarbeidet for å illustrere alvorlige kriser, men Gjenopprettingsplanen med beredskapstiltak er i realiteten en verktøykasse som også kan benyttes ved mindre alvorlige hendelser.

Banken skal årlig gjennomføre en validering/revisjon av planen, og gjennomføre beredskapsøvelser for å teste hvordan Gjenopprettingsplanen kan komme til anvendelse i en reell krisesituasjon. Gjenopprettingsplanen vil dessuten bli gjennomgått og fornyet ved signifikante endringer i strategiske eller operasjonelle forhold i banken.

6.2. Kredittrisiko

6.2.1. Definisjon

Kredittrisiko er risiko for at en motpart ikke oppfyller sine forpliktelser i henhold til avtale, og at verdien av underliggende sikkerheter ikke er tilstrekkelige til å dekke bankens krav dersom sikkerhetene må realiseres. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på motparter/kunder. I hovedsak er dette utlån og kreditter, men også ansvar i henhold til utstedte garantier, verdipapirer samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter.

Konsentrasjonsrisiko er kredittrisiko i form av risiko for tap pga. stor samlet eksponering på en enkelt motpart eller tilknyttede grupper av motparter (store engasjementer), motparter med virksomhet innen samme bransje (næringskonsentrasjon) eller geografiske område (geografisk konsentrasjon).

6.2.2. Vurdering av risiko

Kredittrisiko er det største risikoområdet for Sparebanken Sør. Banken har i dag en godt diversifisert portefølje både i forhold til geografi, kundesegmenter og bransjer.

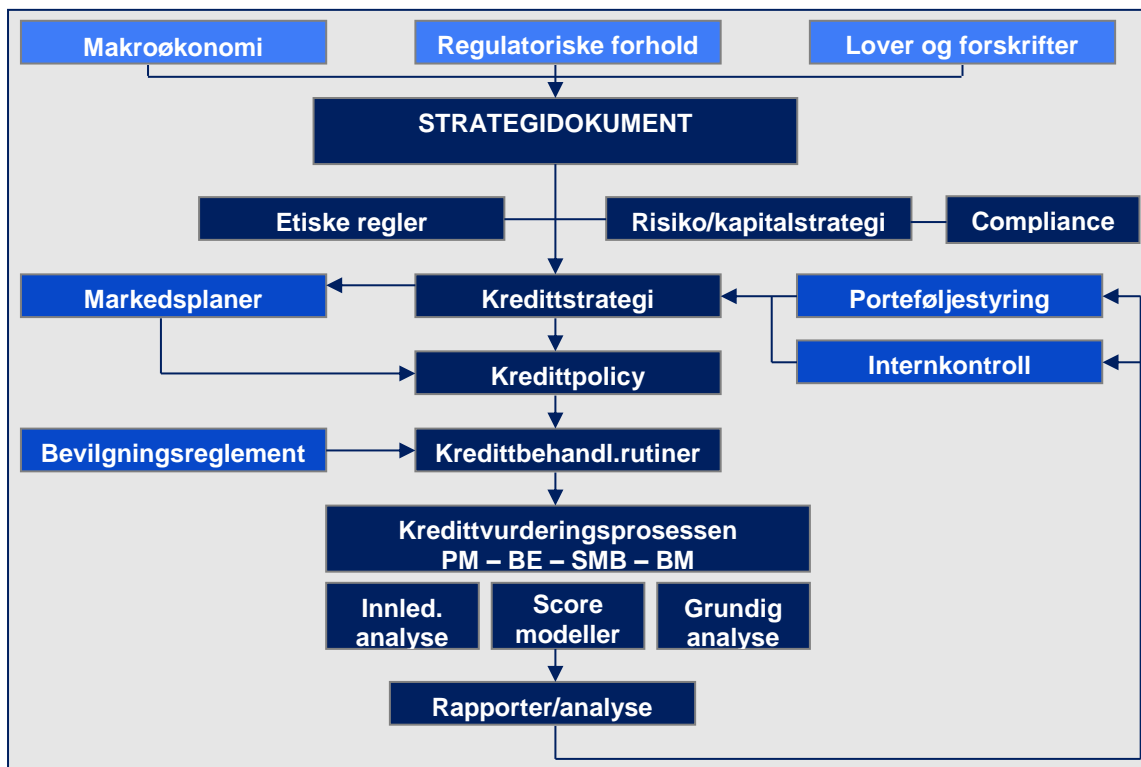
Kapitalberegning for kredittrisiko er foretatt etter standardmetoden. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens kredittrisiko som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

6.2.3. Styring og kontroll

Styret har det overordnede ansvaret for bankens kredittgivning, og skal fastsette bankens kredittstrategiske og kredittpolitiske forutsetninger.

Foruten å være den største banken i Agder, er banken også etablert i Vestfold og Telemark samt i Rogaland. I tillegg vil banken ha et nasjonalt markedssegment gjennom utflyttede personkunder og de organisasjoner som inngår i KNIF (Kristen-Norges interessefellesskap) og deres ansatte.

Figuren under viser prinsipper for styring og kontroll av kreditt risiko.

Figur: Styringsmodell kreditt risiko

Kreditt risikoen styres gjennom konsernets kredittstrategi, kredittpolicy, operasjonelle kredittretningslinjer, kredittprosesser og bevilgningsfullmakter. Disse gir retningslinjer for bankens kredittgivning.

Sparebanken Sør har utviklet, og bruker modeller for risikoklassifisering i kredittprosesser og i porteføljestyling av person- og bedriftsmarkedet.

Kredittstrategi

Kredittstrategi er overordnede forhold knyttet til bankens kredittportefølje og kredittgivning, og består av noen generelle hovedpunkter samt et sett med kredittstrategiske og kvantitative rammer.

Hovedpunktene vil i stor grad være målsettinger og retningsangivelser, mens de kvantitative rammene både kan angi begrensninger og mål for risikotoleranse og risikoappetitt.

Kredittpolicy

Kredittpolicy fastsetter policyregler i forhold til enkeltengasjementer og mer definerte kriterier for kredittgivingen, samt prinsipper for hvordan kredittstrategien skal operasjonaliseres.

Bevilgningsreglement

Bevilgningsreglement og bevilgningsfullmakter beskriver kriterier og fullmakt for innvilgelse og oppfølging av kreditter. Fullmaktene er differensierte i forhold til kompetanse, risikoklasse og sikkerhetsklasse, samt behov den enkelte har i sin stilling.

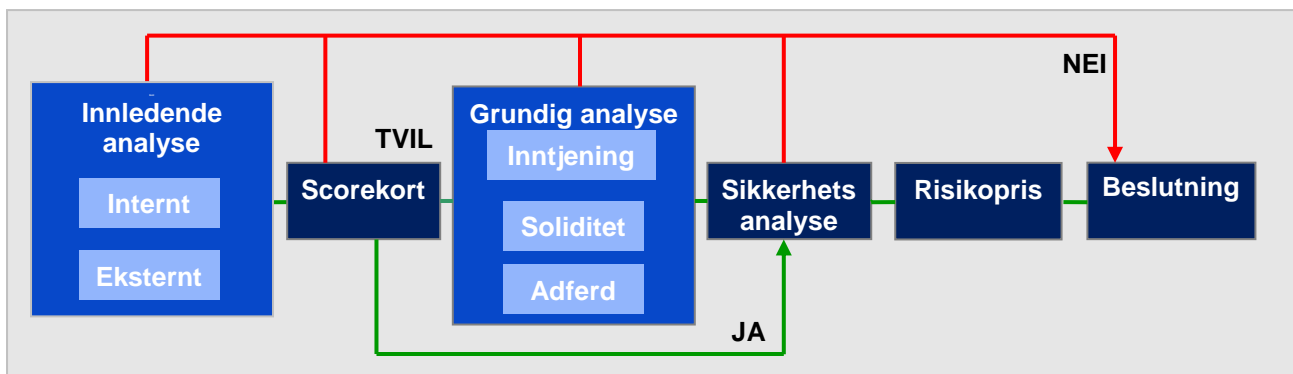
Kredittbehandlingsrutiner

Kredittstrategi og kredittpolicy samt operasjonelle kredittretningslinjer regulerer ulike forhold knyttet til kredittgivning, kredittoppfølging og håndtering av misligholdte engasjementer.

Kredittvurderingsprosessen

Banken benytter beslutningsstøttesystemer i kredittvurderingsprosessen. Det er en prosessløype for personkunder, mens det for bedriftsmarked er tre prosessløyper avhengig av type og størrelse på kunde. For bedriftsmarked er det også en prosessløype for engasjementsfornyelse.

De ulike hovedtrinn i kredittvurderingsprosessen er skissert under.

Figur: Kredittvurderingsprosessen

Innledende analyse er basert på interne og eksterne vurderinger og policykontroller og har som målsetting å avdekke om søknaden er innenfor bankens strategi og policy, eller om det er risikoaspekter som tilsier at søknaden bør avslås allerede på dette tidspunkt.

Resultat av scoring og innledende analyse setter krav til hvilke kredittprosesser og risikovurderinger som skal utføres, og hvilke fullmakter som skal benyttes i forbindelse med innvilgelse og oppfølging av person- og bedriftsmarkedsengasjementer. Avhengig av resultat fra innledende analyse og scoring må søknader med tvil (gule saker) gjennom en eller flere grundige analyser mht. inntjening, soliditet og/eller adferd.

Ved beregning av sikkerhetsdekning legges antatt realisasjonsverdi til grunn.

Resultatene fra innledende analyse, scorekort, grundig analyse og sikkerhetspolicy samt eventuelle avvik fra risikopris, gir føringer for hvem som har fullmakt til å innvilge saken.

Internkontroll

Det er etablert rutine for årlige risikoidentifisering, risikoanalyse, kontrollplaner og oppfølging knyttet til de ulike prosessene innenfor kredittområdet. Det innhentes også halvårlige lederbekreftelser med vurdering av endringer i risikoer, og ledere på alle virksomhetsområder skal løpende vurdere risikobildet og internkontrollen.

Engasjementsoppfølging

Alle kunder med høy risikoklasse følges opp kvartalsvis med tanke på tiltak og tapsavsetninger. Bankens største engasjementer blir jevnlig presentert for styret.

Misligholdte engasjementer innenfor segmentene personkunder og personlig næringsdrivende overføres til et eksternt inkassobyrå for innkreving.

Misligholdte engasjement i bedriftsmarkedet følger egne oppfølgingsrutiner, hvor også bankens sentrale kredittavdeling er involvert.

Rapporter/analyser

Det utarbeides periodiske rapporter og analyser for kredittområdet, som sikrer at utviklingen følger de mål som er fastsatt i styringsdokumenter.

6.2.4. Rammeverk

Risikoklassifiseringssystemet

Risikoklassifiseringssystemet benyttes i kredittvurderingsprosessene og for å beregne risiko, kapitalbinding og lønnsomhet på produkt, kunde og porteføljenivå.

Risikoklassifiseringssystemet består av følgende komponenter:

Misligholdssannsynlighet	Modeller for beregning av misligholdssannsynlighet
Sikkerhetsklasser	Modeller for beregning av sikkerhetsklasse
Eksponering	Modeller for beregning av eksponering
Tapsgrad	Modeller for beregning av tap ved mislighold
Forventet tap	Modeller for beregning av forventet tap neste 12 måneder
Risikogruppe	Modeller for inndeling i risikogrupper
Risikopris	Modeller for beregning risikojustert pris

Figur: Risikoklassifiseringssystemet

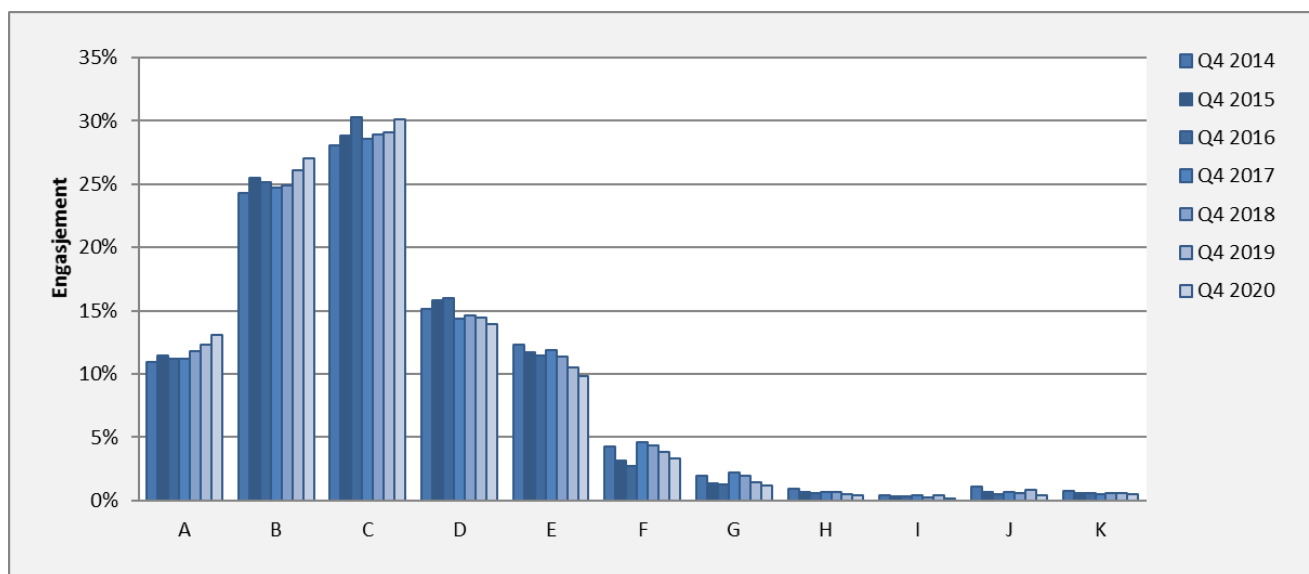
Misligholdsannsynlighet

Scorekort benyttes for å beregne misligholdsannsynlighet. Scorekort deler kundene i 11 risikoklasser fra A – K, hvor A – D er lav risiko, E – G er middels risiko, H – J er høy risiko og klasse K er mislighold. Konsernet har søknads- og adferdsscorekort for personmarked og bedriftsmarked.

Risikoklasse	Nedre grense for mislighold, %	Øvre grense for mislighold, %
A	0,00	0,10
B	0,10	0,25
C	0,25	0,50
D	0,50	0,75
E	0,75	1,25
F	1,25	2,00
G	2,00	3,00
H	3,00	5,00
I	5,00	8,00
J	8,00	99,99
K	100	

Tabell: Risikoklasser

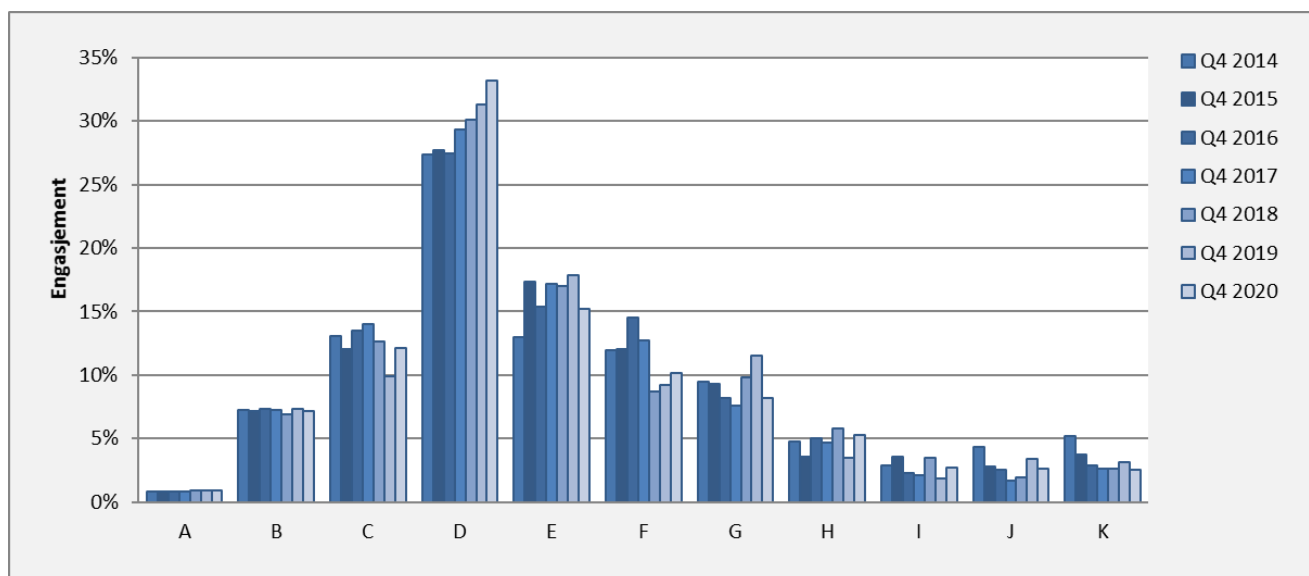
Risikoklasser PM

Figur: Risikoklasser PM

Figuren viser fordeling av PM-porteføljen på misligholdsklasser. For 4. kvartal 2020 utgjør kunder med lav risiko (A – D) ca. 84 prosent. Kunder med middels risiko (E – G) utgjør ca. 14 prosent, mens kunder med høy risiko (H – J) inklusiv klasse K, som er mislighold, utgjør 1,5 prosent.

Risikoklasser BM

Figur: Risikoklasser BM

Figuren viser fordeling av BM-porteføljen på misligholdsklasser. For 4. kvartal 2020 utgjør kunder med lav risiko (A – D) ca. 53 prosent. Kunder med middels risiko (E – G) utgjør ca. 34 prosent, mens kunder med høy risiko (H – J) inklusive klasse K som er mislighold utgjør ca. 13 prosent.

Tapsgrad

På bakgrunn av belåningsgrad/sikkerhetsdekning beregnes engasjementets tapsgrad (LGD – Loss Given Default) ved mislighold.

Eksponering ved mislighold

Konverteringsfaktoren (KF) definerer hvor stor andel av ubenyttet kredittramme som forventes å være trukket opp ved mislighold. Eksponering (EAD – Exposure At Default) ved mislighold beregnes som det høyeste av saldo eller bevilgning.

Forventet tap

Forventet tap for neste 12 mnd beregnes som:

Misligholdssannsynlighet (PD) X Eksponering (EAD) X Tapsgrad (LGD).

Risikojustert kapital

Banken rapporterer kapitalbehovet i kapitaldekningen etter standardmetoden. I forhold til bl.a. risikoprising, beregnes kapitalbinding på produkt og kundenivå som risikojustert kapital.

Validering

Konsernet gjennomfører årlig en kvalitativ og kvantitativ validering av scoremodellene. Modellene er kalibrert ut fra en TTC («Through-The-Cycle») tilnærming.

6.2.5. Engasjementsbeløp fordelt på type engasjement

Bankens samlede engasjementsbeløp utgjør:

Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019	Endring	i %
Brutto utlån	112.007	106.704	5.303	5,0 %
Ubenyttede bevilgninger	13.868	13.195	673	5,1 %
Garantier	1.331	1.380	-49	-3,6 %
SUM ENGASJEMENT	127.206	121.279	5.927	4,9 %

6.2.6. Brutto utlån fordelt på geografiske områder

Mill. kroner	31.12.2020		31.12.2019	
Agder	74.976	66,9 %	73.574	69,0 %
Vestfold og Telemark	13.761	12,3 %	12.452	11,7 %
Oslo	9.499	8,5 %	8.924	8,4 %
Viken	3.782	3,4 %	3.986	3,7 %
Rogaland	2.421	2,2 %	2.802	2,6 %
Øvrig	7.421	6,6 %	4.745	4,4 %
Opptjente renter	147	0,1 %	222	0,2 %
SUM BRUTTO UTLÅN	112.007	100,0 %	106.704	100,0 %

Bankens hovedmarkedsområde er Agder, Rogaland, samt Vestfold og Telemark. I tillegg har banken et nasjonalt markedssegment tilhørende organisasjoner som er tilsluttet Kristen-Norges Innkjøpsfelleskap. Det inngår også en del PM-kunder med tilhørighet i markedsområdet, men som nå bor utenfor det geografiske kjerneområdet.

6.2.7. Samlet engasjementsbeløp fordelt pr bransje

Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019
Personkunder	81.024	77.229
Offentlig	929	905
Primærnæringer	1.433	1.379
Industri	1.585	1.550
Utvikling av eiendom	5.443	6.773
Oppføring av bygninger	2.553	2.257
Eiendomsdrift	21.020	18.612
Transport	747	864
Varehandel	2.480	1.804
Hotell og restaurant	483	334
Borettslag	1.325	1.255
Forretningsmessig tjenesteyting	1.386	2.342
Sosial tjenesteyting	6.650	5.752
Opptjente renter	147	222
SUM ENGASJEMENT	127.206	121.279

Sum engasjement til bedriftsmarkedet utgjorde ca 36 prosent av bankens totale portefølje pr 31. desember 2020.

6.2.8. Tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter

Avsetning for tap og periodens tapskostnad er beregnet iht. ny regnskapsstandard IFRS 9 og er basert på forventet kreditttap (ECL) ved bruk av 3-trinns metode som er beskrevet i noter til årsregnskapet.

Periodens tapskostnad		
Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019
Periodens endring i nedskrivninger trinn 1	61	-5
+ Periodens endring i nedskrivninger trinn 2	23	33
+ Periodens endring i nedskrivninger trinn 3	-2	-89
+ Periodens konst. tap	8	41
+ Inntektsført som renter	4	18
- Periodens inngang på tidligere konstatert tap	12	13
+ Endring i nedskrivninger på garantier	-1	-1
= Periodens tapskostnad	83	-17

KONSERN

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	
	Forventet tap over 12 måneder	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Totalt
Mill. kroner				
Tapsavsetning pr 1.1.2020	39	126	231	397
Overføringer				
Overført til trinn 1	37	-32	-5	0
Overført til trinn 2	-4	15	-11	0
Overført til trinn 3	0	-2	2	0
Tap på nye utlån	40	38	30	108
Tap på fraregnet utlån *	-9	-26	-41	-77
Tap på gamle lån og andre endringer	-2	31	11	40
Tapsavsetning pr 31.12.2020	101	149	218	468
Avsetning tap på utlån	87	129	213	429
Avsetning tap på garantier og ubenyttede kreditter	13	21	5	39
Sum tapsavsetning pr 31.12.2020	101	149	218	468

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	
	Forventet tap over 12 måneder	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Totalt
Mill. kroner				
Tapsavsetning pr 1.1.2019	45	94	335	473
Overføringer				
Overført til trinn 1	47	-17	-30	0
Overført til trinn 2	-4	51	-47	0
Overført til trinn 3	-1	-2	3	0
Tap på nye utlån	20	39	37	96
Tap på fraregnet utlån *	-16	-24	-67	-107
Tap på gamle lån og andre endringer	-53	-13	0	-66
Tapsavsetning pr 31.12.2019	39	126	231	397
Avsetning tap på utlån	32	111	228	370
Avsetning tap på garantier og ubenyttede kreditter	8	15	4	27
Sum tapsavsetning pr 31.12.2019	39	126	231	397

* Tap på fraregnet utlån knytter seg til tap på lån som er innfridd eller overført mellom bank og kredittforetak.

I tabellen inngår også nedskrivninger på utenom balanseposter (ubenyttet kreditter og garantier). Disse er presentert som annen gjeld i balansen.

Nedskrivninger fordelt på sektorer, næringer og trinn

KONSERN

Mill. kroner	Sum tap pr 31.12.2020	Trinn 3	Trinn 2	Trinn 1
Personkunder	53	29	13	11
Offentlig	0	0	0	0
Primærnæring	5	3	1	1
Industri	15	4	8	3
Utvikling av eiendom	95	52	26	17
Oppføring av bygninger	23	12	7	3
Eiendomsdrift	212	89	73	49
Transport	2	1	0	1
Varehandel	26	13	8	4
Hotell og restaurant	5	2	2	1
Borettslag	4	0	2	2
Forretningsmessig tjenesteyting	17	12	3	2
Sosial tjenesteyting	13	2	4	7
Sum tapsavsetninger på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	468	218	149	101
<i>Tapsavsetninger på utlån</i>	429	213	129	87
<i>Tapsavsetninger på ubenyttede kreditter og garantier</i>	39	5	21	13
Sum tapsavsetninger	468	218	149	101

Mill. kroner	Sum tap pr 31.12.2019	Trinn 3	Trinn 2	Trinn 1
Personkunder	59	35	19	5
Offentlig	0	0	0	0
Primærnæring	3	1	1	1
Industri	9	4	2	4
Utvikling av eiendom	94	66	20	8
Oppføring av bygninger	17	13	3	1
Eiendomsdrift	142	58	68	15
Transport	25	24	0	0
Varehandel	22	18	3	1
Hotell og restaurant	1	0	1	0
Borettslag	2	0	1	0
Forretningsmessig tjenesteyting	16	8	6	2
Sosial tjenesteyting	7	3	2	2
Sum tapsavsetninger på utlån, garantier og ubenyttede kreditter	397	231	126	39
<i>Tapsavsetninger på utlån</i>	370	228	111	32
<i>Tapsavsetninger på ubenyttede kreditter og garantier</i>	27	4	15	8
Sum tapsavsetninger	397	231	126	39

Presentasjonen av næringer baserer seg på offentlige næringskoder og er gruppert slik konsernet rapporterer disse internt.

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap

Det er 468 mill. kroner i nedskrivninger knyttet til tap på utlån, garantier og ubenyttede kreditter pr. 31. desember 2020 (397 mill. kroner pr. 31. desember 2019). Disse er relatert til ulike risikoklasser.

6.2.9. Misligholdte engasjement

Både personkunder og næringslivskunder scores månedlig, og deles inn i 11 klasser (A – K) ut fra sannsynlighet for mislighold. Klasse K er misligholdte lån.

Pilar 3 dokumentet er pr 31. desember 2020 og er basert på følgende misligholdsdefinisjon. Med virkning fra årsskiftet 2020/21 vil ny misligholdsdefinisjon gjelde.

Konsernet vurderer en finansiell eiendel som misligholdt dersom minimum ett av følgende kriterier inntreffer:

- Kontraktsfestede betalinger er overtrukket i mer enn 90 dager og beløpet overstiger 1000 kr.
- Konstaterte tap foreligger
- Ved konkurs
- Kvalitative vurderinger og tapsmerkinger foreligger.

Kvalitative vurderinger foretas når det foreligger observerbare data knyttet til engasjementet eksempelvis vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker. Når låntakers långiver av økonomiske eller kontraktsmessige grunner knyttet til låntakers finansielle vanskeligheter har gitt låntaker innrømmelser som långiver ellers ikke ville ha vurdert og når det blir sannsynlig at låntaker vil gå konkurs eller utsettes for en annen form for finansiell omorganisering.

Misligholdte engasjement

Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019
Brutto misligholdte engasjement > 90 dager	323	286
Øvrige misligholdte engasjementer	687	787
Sum misligholdte engasjementer (trinn 3)	1.009	1.073
Trinn 3 nedskrivninger	218	231
Netto misligholdte engasjementer	791	842
Avsetningsgrad misligholdte engasjementer	21,6 %	21,5 %
Brutto misligholdte > 90 dager i % av brutto utlån	0,29 %	0,27 %

Brutto misligholdte lån fordelt på sektorer og næringer

Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019
Personkunder	241	249
Næringslivskunder	769	824
Sum misligholdte engasjement	1.009	1.073
Offentlig	0	0
Primærnæring	8	16
Industri	15	19
Utvikling av eiendom	309	424
Oppføring av bygninger	32	25
Eiendomsdrift	316	223
Transport	3	48
Varehandel	42	43
Hotell og restaurant	6	1
Borettslag	0	0
Forretningsmessig tjenesteyting	35	16
Sosial tjenesteyting	3	8
Sum næringslivskunder	769	824

Vektet gjennomsnittlig sikkerhetsdekning utgjorde 74 prosent for misligholdte engasjement pr. 31. desember 2020 og 73 prosent for misligholdte engasjement pr. 31. desember 2019. Sikkerhetsdekningen er graden av pantsatt sikkerhet knyttet til hvert lån, og kan ikke overstige 100 prosent.

Betalingslettelser (Forbearance)

Engasjement med betalingslettelser kan være enten friske eller med begynnende betalingsproblemer. Dersom en kunde får betalingslettelser medfører dette at kundens engasjement får et forbearancemerke. Faktorer som medfører at kunder blir merket med forbearance vil være endring i betalingsbetingelser eksempelvis avdragsutsettelse og refinansiering som følge av betalingsproblemer. Når en kunde/konto blir merket med forbearance blir kunden/konto automatisk flyttet til trinn 2, dersom den ligger i trinn 1, jf. 3-trinns modellen i IFRS 9. Dersom kunden allerede er plassert i trinn 3, vil den bli liggende. Ved merking av lån med forbearance foreligger det en karantenetid før lån kan friskmeldes og således migrere tilbake til trinn 1.

Banken fulgte retningslinjene som EBA publiserte vedrørende betalingsutsettelse i april 2020. Betalingslettelser som følge av koronapandemien har ikke blitt merket som engasjement med betalingslettelse og dermed ikke inkludert i tabellen under. Forholdet gjaldt hovedsaklig lån til personkunder med sikkerhet i bolig, og beregnet tap knyttet til disse engasjementene var ubetydelig.

Mill. kroner	31.12.2020	31.12.2019
Trinn 2	229	339
Trinn 3	50	55
Sum engasjementer med betalingslettelse	279	394

6.2.10. Bruk av sikkerheter

Ved fastsettelse av vekten av engasjementene i forbindelse med beregningen av kapitalkravet er følgende hovedtyper av pant benyttet:

- Pant i fast eiendom (bolig, fritidseiendom)
- Bankinnskudd

Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er realisasjonsverdien, slik vi forventer at den skal være på et evt. realisasjonstidspunkt. Verdivurderingsprinsippene er nøye beskrevet i bankens Kredittdokument. Pant i fast eiendom i privatmarkedet skal verdivurderes ved ny sak og oppdateres minst en gang i året.

Videre er følgende typer av garantister benyttet i forbindelse med beregningen av kapitalkravet:

- Garantier fra stat, fylkeskommune og kommune

Den norske stat har AAA-rating. Kommuner og fylkeskommuner kan ikke gå konkurs, jf. Kommuneloven. Ut fra dette vurderes garantier fra disse som gode for pålydende.

Samlet engasjementsbeløp for engasjementskategorier

Mill. kroner	31.12.2020	Med pant i boligeiendom	Med pant i næringseiendom
Engasjement med stater og sentralbanker			
Engasjement med lokale og regionale myndigheter			
Engasjement med institusjoner			
Engasjement med foretak		9	114
Engasjement med massemarked		5.454	3.507
Engasjement med pantesikkerhet i eiendom		86.636	31.679
Engasjement som er forfalt		671	745
Engasjement i obligasjoner med fortrinnsrett			
Engasjement i egenkapitalposisjoner			
Engasjement øvrig		47	13
Sum engasjementbeløp		92.817	36.058

Rutiner og retningslinjer for motregning av eksponeringer på eller utenfor balansen

Sparebanken Sør foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko.

Rutiner og retningslinjer for verdivurdering av sikkerheter

Banken har i Kredittdokumentet maler og fastsatte sjablongverdier for verdivurdering av relevante typer panteobjekter. Som utgangspunkt brukes normal salgsverdi, estimat fra Eiendomsverdi, bokført verdi eller annet relevant uttrykk for omsetningsverdi. Verdien på objektene blir deretter redusert med en standard faktor, som varierer med type panteobjekt. Denne reduserte verdien vil da være realisasjonsverdi.

6.3. Motpartsrisiko

6.3.1. Definisjon

Motpartsrisiko er risiko for at bankens samarbeidspartnere/leverandører på finansområdet ikke kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til avtale med banken.

6.3.2. Vurdering av risiko

Motpartsrisikoen vurderes som lav.

Motpartsrisiko reduseres ved å diversifisere mellom ulike leverandører av finansielle tjenester, samt ved implementering av risikoreducerende tiltak som avtalefestet utveksling av sikkerheter mellom partene, umiddelbar motpartsavstemming og rapportering til sentrale rapporteringsmyndigheter.

Kapitalberegning for motpartsrisiko er foretatt etter standardmetoden. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens motpartsrisiko, som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

6.3.3. Styring og kontroll av motpartsrisiko

Styret har fastsatt at motpartsrisiko skal være lav. Bankens samarbeidspartnere på finansområdet skal ha ratingklassifisering på minimum investment grade nivå, samt ha et godt renommé blant låntakere og investorer. Avgjørende for valg av samarbeidspartnere er evne og vilje til å bistå banken i finansiering av bankens virksomhet, herunder tilgang til en stor investorbase, som sikrer banken tilfredsstillende tilgang til finansiering konkurransedyktige priser. Bankens samarbeidspartnere må i tillegg kunne tilby profesjonelle produkter og tjenester innen andre finansielle tjenester som banken etterspør.

Bankens krav om lav motpartsrisiko innebærer at det skal etableres risikoreducerende tiltak. For å styre motpartsrisikoen mot finansielle foretak er det etablert rammer pr. motpart for ulike produkter. Rammefastsettelsen skal ivareta bankens målsetting om diversifisering. Rammer for motpartsrisiko skal dekke eksponering som oppstår med hensyn til likviditetsplasseringer, derivatposisjoner, portefølje i rentebærende verdipapirer og REPO-transaksjoner.

Banken inngår derivatkontrakter i forbindelse med avdekking av markedsrisiko som oppstår i bankens ordinære virksomhet ved finansiering til fast rente og i annen valuta enn NOK, samt ved utlån til kunder til fast rente og i valuta og ved derivathandel med kunder.

Banken forholder seg til regelverket for derivathandel under EMIR (European Market Infrastructure Regulation) vedrørende oppgjør, bekreftelser, dokumentasjon og myndighetsrapportering.

Transaksjoner i finansielle instrumenter mot bankens motparter skal reguleres av et tilfredsstillende juridisk avtaleverk. Avtalevilkårene skal omfatte krav til sikkerhetsstillelse med utveksling av sikkerhet, og skal ha som formål å redusere eksponeringen mot finansiell motpart. Vilkårene for kortsiktig utlån til finansiell motpart mot sikkerhet (Repoforretninger) skal normalt reguleres av en standard kontrakt (Global Master Repurchase Agreement).

Derivatforretninger mot finansielle motparter skal reguleres av standardiserte avtaler (ISDA Master med Credit Support Annex) eller tilsvarende avtaleverk.

Avtale om clearing gjennom myndighetsgodkjent Clearinghus er ytterligere et risikoreduserende tiltak, som ble implementert i 2019. Oppgjørrisiko reduseres ved at det daglig beregnes hva hver part skal stille i margin for utestående handler. CSA-oppgjør vil være gjeldende for alle derivattransaksjoner som ikke faller inn under clearing. Under CSA oppgjøret avstemmes derivatverdiene med derivatmotparten og oppgjør av collateral finner sted. Derigjennom oppnås at banken opprettholder en lav motpartsrisiko.

6.4. Markedsrisiko

6.4.1. Definisjon

Markedsrisiko omfatter risiko knyttet til resultatvariasjoner på usikrede rente-, kredittspread-, valuta- og egenkapitalposisjoner. Tap kan oppstå som følge av bevegelser i renter og kredittspread, og ved svingninger i valuta- og aksjekurser. I tillegg vil det oppstå midlertidige resultateffekter knyttet til verdivurdering av avdekkingsforretninger (basisswapper), som benyttes for å avdekke rente- og valutarisiko som oppstår når banken gjennomfører finansiering i utenlandske markeder.

Markedsrisiko inndeles i renterisiko, kredittspreadrisiko, valutarisiko og aksjerisiko.

6.4.2. Vurdering av risiko

Markedsrisikoen vurderes som lav. Ved årsskiftet var markedsrisikonivåene innenfor de styrevedtatte kravene.

Sparebanken Sørs markedsrisikoeksponering er særlig påvirket av omfanget av bankens beregnede kredittspreadrisiko i likviditetsporteføljen. I tillegg vil det oppstå midlertidige resultateffekter knyttet til verdivurdering av avdekkingsforretninger knyttet til konsernets utenlandsfinansiering.

Kapitalberegning for markedsrisiko er foretatt etter standardmetoden. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens markedsrisiko, som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

Se kapittel 6.4.4.-6.4.7. for ytterligere vurdering av henholdsvis renterisiko, kredittspreadrisiko, valutarisiko og aksjerisiko.

6.4.3. Styring og kontroll

Markedsrisikoen styres gjennom styringsmål gitt av styrevedtatte retningslinjer, fullmakter og rutiner. Ramme- fastsettelsen for styringsmålene skal begrense risikoen og sikre at banken til enhver tid opprettholder styrets krav til en forsvarlig risikoprofil.

Formålet med styring av markedsrisiko, er at konsernet til enhver tid har en kjent risikoeksponering og at denne ligger innenfor fastsatte risikotoleransenivå. Styret fastsetter årlig risikotoleransenivåer for tapspotensial for henholdsvis rente-, kredittspread-, valuta- og aksjerisiko, samt aggregert tapspotensiale for markedsrisiko.

Banken har utarbeidet Metodedokument for Markedsrisiko som inneholder forutsetninger og modellvalg for utmåling av eksponering under rente-, kredittspread-, valuta- og aksjerisiko. Modellene er basert på Finanstilsynets moduler for markedsrisiko.

Markedsrisiko følges opp løpende og rapporteres kvartalsvis til konsernledelsen, risikoutvalget og styret i henhold til styrevedtatte retningslinjer.

6.4.4. Renterisiko

Renterisiko er risiko for inntjeningsmessig tap som oppstår ved endringer i rentenivået hvis rentebindingstiden for bankens forpliktelser og fordringer ikke er sammenfallende.

Renterisiko som oppstår ved konsernets ordinære virksomhet i form av fastrente kundeutlån, rentederivater mot kunder, fastrente plasseringer og finansiering til fast rente og i valuta, avdekkes løpende. Bankens renterisikoeksponering måles ved å hensynta uavdekkede balanse- og derivatposisjoner.

Banken er eksponert for fixingrisiko i tilknytning til tidspunkt for rentefastsettelse på bankens markedsfinansiering til flytende 3 måneders Nibor, og der tidspunkt for rentefastsettelsen på bankens utlånsmasse er avvikende i forhold til dette.

Renterisiko vurderes på bakgrunn av et stresstest-scenario hvor hele rentekurven får et parallelt skift på 2 prosentpoeng, samt en vurdering av hvordan 6 stresstest-scenarier med ulike vridninger i rentekurven påvirker bankens posisjoner. Det tilfellet som gir størst tapspotensial legges til grunn ved utmåling av renterisikoen. Renterisikorammen inkluderer også renterisiko i valuta.

Ved utgangen av 2020 var Sparebanken Sørs renterisiko 33 mill. kroner målt ved markedsverdimetoden.

6.4.5. Kredittspreadrisiko

Kredittspreadrisiko defineres som risiko for endringer i markedsverdien på et rentebærende verdipapir som følge av en generell markedsendring i kredittmargin. En generell økning i kredittmarginer vil medføre en verdireduksjon på en portefølje av rentebærende verdipapirer. Endringer i kredittmargin er en konsekvens av endringer i investors krav til risikopåslag.

Kredittspreadrisiko er knyttet til konsernets verdipapirporteføljer. For beregning av tapspotensial benyttes Finanstilsynets stresstestmodell for kredittspreadrisiko. Tapspotensialet beregnes for ulike risikoklasser basert på rating, med fastsatt spreadendring. Tapspotensialet for de ulike risikoklassene hensyntar bankens faktiske posisjoner målt til markedsverdi, og gjenværende løpetid. Samlet tapspotensial utgjør konsernets kredittspreadrisiko. Beholdning av statspapirer innen OECD og andre motparter med kapitalvekt 0, samt beholdning i datterforetakets OMF, er unntatt fra beregningsgrunnlaget.

I tillegg styres konsernets kredittspreadrisiko indirekte, via rammer for maksimale investeringer i ulike sektorer.

Ved utgangen av 2020 var Sparebanken Sørs kredittspreadrisiko 193 mill. kroner.

6.4.6. Valutarisiko

Valutarisiko består av risiko for tap når valutakursen endres. Alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko skal inngå i vurderingen.

Valutarisiko i Sparebanken Sør oppstår som følge av finansierings- og investeringsaktivitet, internasjonal betalingsformidling, og/eller ved kundeforhold. Valutaeksponeringen avdekkes løpende ved bruk av ulike instrumenter, herunder valutaterminer og swapper.

Eksponeringen måles som størrelsen på tapspotensialet i et stressscenario hvor valutakursene endrer seg med 25 prosent. Beregningen baseres på konsernets samlede netto valutaposisjon.

Ved utgangen av 2020 var Sparebanken Sørs valutarisiko 0,4 mill. kroner.

6.4.7. Aksjerisiko

Konsernets samlede aksjeinvesteringer utgjorde ved årsslutt 1 301 mill. kroner, hvorav handelsporteføljen beløper seg til 6,5 mill. kroner.

Konsernet har aksjeinvesteringer klassifisert til virkelig verdi og egenkapitalmetoden (tilknyttede selskaper).

Tabellen under viser de største investeringene, samt klassifisering av dem.

Klassifisering			
Mill. kroner	Selskap	31.12.2020	31.12.2019
Tilknyttet selskap	Frende Holding AS	608	483
Tilknyttet selskap	Brage Finans	407	374
Tilknyttet selskap	Balder Betaling AS	112	103
Virkelig verdi	Norne Securities AS	6	6
Tilknyttet selskap	Andre	8	8
Virkelig verdi	Andre	101	119
Sum strategiske plasseringer		1.241	1.093
Virkelig verdi	Andre	59	65
Sum aksjer		1.301	1.158

Ytterligere spesifikasjoner knyttet til aksjer fremkommer i konsernets årsregnskap.

Aksjerisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, herunder investeringer i hedgefond, Private Equity fond, Venture Capital fond og Såkornsfond. Aksjer i datterselskaper, og/eller aksjer som inngår i en strategisk eierposisjon i finansiell sektor innregnes ikke.

Eksposeringen måles som størrelsen på tapspotensialet i et stress-scenario hvor markedsverdien av aksjene faller med 45 prosent. Beregningen skal legge til grunn markedskurser, i den grad markedskurser er tilgjengelig for instrumentet.

Ved utgangen av 2020 var Sparebanken Sørs aksjerisiko 27 mill. kroner.

6.5. Operasjonell risiko

6.5.1. Definisjon

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, rutiner eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko og omdømmerisiko som må vurderes særskilt.

6.5.2. Vurdering av risiko

Kapitalberegning for operasjonell risiko er foretatt etter basismetoden. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens operasjonelle risiko som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer utover Pilar 1.

Den operasjonelle risikoen vurderes som lav.

6.5.3. Styring og kontroll

Operasjonell risiko styres gjennom konsernets rammeverk for operasjonell risiko, rutiner og fullmakter. Styringsmål for operasjonell risiko fastsettes årlig av styret.

Styring og kontroll av operasjonell risiko kan deles i tre nivåer:

- Operativ styring og kontroll
- Overordnet risikostyring og kontroll
- Internrevisjonens kontroll

Det operative ansvar for styring og kontroll av operasjonell risiko ligger i linjen. Risikostyring tilrettelegger systemer og har ansvar for oppgaver knyttet til overordnet styring og rapportering av operasjonell risiko. Internrevisjonen gir årlig sine vurderinger av konsernets styring og kontroll innenfor operasjonell risiko til styret.

Uønskede hendelser som oppstår i konsernet registreres i en hendelsesdatabase. Registrerte hendelser følges opp løpende, og behov for tiltak for å hindre gjentagelse vurderes. Det er viktig at flest mulige hendelser blir registrert når de først oppstår, da de gir verdifull informasjon til risikovurderinger.

Styringsmål, status, utvikling og registrerte hendelser innenfor operasjonell risiko inngår som del av kvartalsvis risikorapport til styret.

6.5.4. Hvitvasking og terrorfinansiering

Sparebanken Sørs arbeid mot økonomisk kriminalitet er forankret i de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter. Banken har et omfattende rammeverk av styringsdokumenter, policyer og retningslinjer, som skal sikre etterlevelse av lovkrav og dermed bidra til å forhindre økonomisk kriminalitet som hvitvasking, svindel og terrorfinansiering. Basert på en årlig risikoanalyse og en risikobasert tilnærming er det implementert tiltak for løpende utvikling og styrking av arbeidet, herunder revidering av bankens hvitvaskingsrutine. Bankens «Policy Anti korrupsjon og bestikkelser», gir føringer for bankens holdninger til og arbeid med korrupsjon, påvirkningshandel, bestikkelser og bruk av tilretteleggelsespenger.

Banken har vært aktiv i nasjonale nettverk innen bekjempelse av økonomisk kriminalitet og opplever at det er lav terskel for å dele erfaring og kompetanse på tvers mellom bankene. Det foretas mange kontroller av mistenkelige transaksjoner i løpet av året. De transaksjoner som krever det, rapporteres til Økokrim. Aktivitetene i bankens arbeid mot økonomisk kriminalitet er nærmere beskrevet i bærekraftsrapporten som er publisert på bankens [hjemmesider](#).

6.6. Likviditetsrisiko

6.6.1. Definisjon

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at konsernet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser, eller ikke evner å finansiere sine eiendeler, samt at finansiering ikke kan oppnås uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger, i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av finansiering til et kostnadsnivå utover det normale. Likviditetsrisiko omfatter også risikoen for at finansielle markeder som banken ønsker å benytte, ikke fungerer.

6.6.2. Vurdering av risiko

Likviditetsrisikoen vurderes som moderat til lav. Ved årsskiftet var likviditetsrisikonivåene innenfor de styrevedtatte kravene.

Likviditetsrisiko er knyttet til to hovedelementer:

- Risiko for refinansiering av utestående gjeld
- Prisisiko er; risikoen for ikke å oppnå konkurransedyktige vilkår på bankens finansiering

Innskudd fra kunder er bankens mest stabile finansieringskilde. Styret legger vekt på at forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån skal være tilpasset konsernets samlede finansieringssituasjon. Konsernets innskuddsdekning utgjorde 54 prosent ved årsskiftet.

I tillegg representerer Sparebanken Sør Boligkreditt AS et viktig finansieringsinstrument, som sikrer tilgang til langsiktig finansiering gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. For å kunne utstede obligasjoner med fortrinnsrett, var det i 2020 overført boliglån fra morbank til boligkreditselskapet tilsvarende 66 prosent av samlede utlån til personmarkedet.

Banken vektlegger diversifisering av markedsfinansieringen. Det er etablert EMTN (European Medium Term Note) programmer for så vel bank som boligkreditselskapet, som muliggjør markedsfinansiering fra kilder utenfor det norske obligasjonsmarkedet. Ved utgangen av 2020 hadde banken utstedt seniorgjeld mot utenlandske investorer tilsvarende 300 mill. Euro. Tilsvarende hadde Sparebanken Sør Boligkreditt utstedt covered bonds for 2,5 mrd. Euro.

Likviditetsindikatoren for langsiktig finansiering (NSFR) var 115 prosent ved utgangen av 2020.

Konsernet har en likviditetsreserve i form av likvide rentebærende verdipapirer som tilfredsstiller myndighetspålagte og styrevedtatte krav til LCR beholdning og likviditetsstresstesting. I tillegg har banken boliglån som er klargjort for overføring til boligkredittselskapet. Bankens rentebærende likviditetsportefølje består av statspapirer, andre rentebærende verdipapirer med 0 i kapitalvekt, obligasjoner med fortrinnsrett og verdipapirer utstedt av norske kommuner og fylkeskommuner.

Bankens kortsiktige likviditetsrisiko styres blant annet ved tilpasning til Liquidity Coverage Requirement (LCR). Ved utgangen av 2020 var total LCR-indikator for Sparebanken Sør konsern, morbank og Sparebanken Sør Boligkreditt AS tilstrekkelig til å innfri prognostiserte likviditetsforfall innenfor de nærmeste 30 dagene under et stressscenario med god margin. Konsernets og morselskapets LCR-indikator utgjorde henholdsvis 173 prosent og 154 prosent per 31. desember 2020. Myndighetskravet var 100 prosent. Tabellen viser konsernets LCR-indikator per 31. desember 2020:

Mill. kroner	31.12.2020
Sum likviditetsreserve, vektet	22.242
Sum nettoutbetalinger, vektet	12.871
LCR (%)	173

I tillegg til LCR, analyserer banken likviditetsrisikoen ved bruk av stresstester. I henhold til analysene vil konsernet kunne overleve i mer enn 12 måneder i et stressalternativ, hvor ny markedsfinansiering antas ikke å være tilgjengelig og myndighetspålagte likviditetsreserver kan disponeres.

6.6.3. Styring og kontroll

Sparebanken Sør skal ha en likviditetsrisiko i henhold til myndighets- og styrepålagte krav. Styrets fastsetter en overordnet ramme for risikoappetitt. Styret har fastsatt at Sparebanken Sør konsern, skal ha en moderat til lav likviditetsrisiko. Styret har fastsatt risikotoleransenivåer (RTN) for ulike styringsmål. Risikotoleransegrensen angir styrets maksimums- eller minimums-ramme for risikoappetitt. I tillegg har styret fastsatt risikomål, skal angir en langsiktig målsetting eller ønsket utvikling.

Likviditetsrisikoen skal være på nivå med sammenlignbare banker, men skal avstemmes mot bankens risikoprofil totalt sett og styrevedtatte krav til kapitaldekning. Risikoprofilen skal være tilpasset den aktuelle markedsituasjonen og utsiktene fremover. Styring og kontroll av likviditetsrisikoen skal ivaretas på en slik måte at banken er i stand til å motstå en lengre periode med stress.

Utmåling av likviditetsrisiko er basert på Finanstilsynets modul for likviditetsrisiko.

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets likviditetsstrategi, overordnede retningslinjer og rutiner. Viktige operative styringsparametere er krav til innskuddsdekning, indikatorverdi for langsiktig finansiering (NSFR), stressindikator for likviditetsutgang innenfor 30 dager (LCR), og i tillegg retningslinjer for overlevelsessevne i situasjoner uten tilgang på markedsfinansiering. Likviditetsrisikoen styres også ved å sikre fordeling av innlån fra kapitalmarkedet på ulike løpetider, innlånskilder, markeder og instrumenter.

Det utarbeides rullerende likviditetsprognoser og rullerende analyser av finansieringsbehov, som hensyntar myndighetspålagte og styrevedtatte krav.

I tillegg benyttes stresstester for å kunne måle hvor lang tid banken overlever (likviditetsdekning > 0) ved kun å benytte etablerte likviditetsbuffer, før den er ute av stand til å gjøre opp for sine forpliktelser. Beregningen ser bort fra markedsbasert refinansiering. Stresstesten viser utnyttelsen av likviditetsbufferne for fire scenarier (Base Case scenario, Systemkrisescenario, Foretaksspesifikt scenario, og Kombinasjon av foretaksspesifikt scenario og systemkrisescenario). Stressscenariene inneholder ulike forutsetninger om innskuddsbortfall og refinansieringsmuligheter. Stresstestene utføres i tråd med konsernets Metodedokument for Stresstest Likviditet.

Det er etablert beredskapsplaner som ivaretar retningslinjer for iverksettelse av tiltak ved brudd på styrevedtatte risikotoleransenivåer, for evaluering av en likviditetskrise, og som også beskriver aktuelle tiltak og ansvar.

Likviditetsrisiko styres løpende og følges opp gjennom kvartalsvise rapporter styret, risikoutvalget og konsernledelse.

6.7. Forretningsrisiko

6.7.1. Definisjon

Forretningsrisiko er risiko for uventede inntekts- og kostnadssvingninger i det kommende års drift som følge av endringer i eksterne forhold som konjunktursvingninger, konkurransesituasjon, kundeferd, manglende forretningsmessig utvikling, samt reguleringer fra offentlige myndigheter, dvs. andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

Renommérisiko som er risiko for svikt i inntjening eller kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, inngår som en del av forretningsrisiko.

6.7.2. Vurdering av risiko

Forretningsrisikoen vurderes som lav.

Konsernet har god kontroll på virkningen av foreslåtte regelendringer mht. bl.a. kapitaldekning og likviditetskrav. Konkurransesituasjonen følges nøye og tilpasninger foretas fortløpende. Virkninger av konjunktursvingningene har banken liten kontroll på, utover gjennom stresstester å kvantifisere mulige effekter av ulike scenarier.

6.7.3. Styring og kontroll

Konsernets resultater, balanse og nøkkeltall blir fulgt opp gjennom månedlig rapportering til konsernledelsen og styret.

Renommérisiko kan være vanskelig å forutse, samtidig som det er utfordrende å etablere gode rutiner og løsninger for å redusere omfanget og konsekvensene av renommérisiko. Dette ivaretas først og fremst gjennom forhåndsdefinerte kommunikasjonsstrategier hvis enkelthendelser oppstår, samt tydelighet, troverdighet og etterrettelighet i informasjonen som gis av banken. Høy grad av etisk standard og forretningsførsel gjennom år, er også med på å skape trygghet for kunder, samarbeidspartnere og markedet.

6.8. Strategisk risiko

6.8.1. Definisjon

Strategisk risiko er definert som interne forhold hvor den strategiske risiko knytter seg til de strategier, planer og endringer som banken har eller legger opp til.

6.8.2. Vurdering av risiko

Strategisk risiko vurderes som lav.

Det er ikke vedtatt styringsmål for strategisk risiko.

6.8.3. Styring og kontroll

Strategisk risiko styres gjennom prosesser i styret og konsernledelse i forbindelse med implementering og oppfølging av bankens strategi.

6.9. Eierrisiko

6.9.1. Definisjon

Eierrisiko defineres som risiko for at konsernet blir påført negative resultater fra eierposter i eide selskaper og/eller må tilføre ny egenkapital i disse selskapene.

6.9.2. Vurdering av risiko

Eierrisiko vurderes som lav.

6.9.3. Styring og kontroll

Det er ikke vedtatt styringsmål for eierrisiko.

Ledelse og styrer i datterselskaper blir ivaretatt iht. aksjelovens bestemmelser. I flere av selskapene benyttes ledere og/eller ansatte fra konsernet i styret eller i andre funksjoner.

Eventuelle lån til datterselskaper blir medtatt under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Oversikt over datterselskaper fremgår av kapittel 3.1.1.

6.10. Compliance-risiko

6.10.1. Definisjon

Compliance-risiko er risikoen for juridiske eller regulatoriske sanksjoner, økonomisk tap eller tap av omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter, eller styringsdokumenter.

6.10.2. Vurdering av risiko

Styret har fastsatt en målsetting om at Sparebanken Sør skal ha lav compliance-risiko. Det betyr at det skal være god styring og kontroll av compliance-risiko og få compliance-brudd.

Omfanget av norske lover, blant annet som følge av internasjonalt regelverk som implementeres i norsk lovverk, er sterkt økende. Felles for mange av endringene er at etterlevelse krever en betydelig innsats fra organisasjonen i form av investeringer i nye systemløsninger og utvikling av nye prosesser i konsernet. Det er også økt risiko for økonomiske sanksjoner mot foretak som ikke etterlever lovverket.

Endringstakten i Sparebanken Sør er stor. Nye produkter, nye systemer, systemendringer, nye ansatte og ansatte som slutter: Slike endringer har en iboende risiko for svakere etterlevelse. Nye digitale løsninger medfører også risiko, og konsekvensen ved feil i digitale løsninger er gjerne større enn enkeltstående menneskelige feil.

Compliance-kulturen i operativ virksomhet vurderes som god, men det er en økt utfordring å sikre løpende implementering og etterlevelse av et økende omfang norske og internasjonale reguleringer til riktig tid.

6.10.3. Styring og kontroll

Compliance-funksjonen omfatter hele konsernet inklusiv verdipapirvirksomheten. Konsernet skal ha en effektiv styring, overvåking og kontroll av compliance-risiko slik at ingen hendelser skal kunne skade konsernets renommé og finansielle stilling i vesentlig grad.

Grunnregelen er at banken og datterselskapene til enhver tid skal etterleve gjeldende lovgiving og styringsdokumenter. Dette skal skje gjennom:

- Et tydelig verdigrunnlag og en etisk standard som er kommunisert og forstått.
- Identifisering av risiko for manglende etterlevelse skal være en naturlig del av enhver prosess som utføres i konsernet.
- Styret, tillitsmenn og alle ansatte i konsernet skal utføre sine oppgaver i samsvar med myndighetskrav og retningslinjer gitt av konsernet, som er i samsvar med aksepterte normer for god økonomisk og administrativ praksis.
- Etablert prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter.
- Etablert prosess for å følge opp og kontrollere etterlevelse eller manglende etterlevelse av lovkrav og styringsdokumenter.

Konsernets compliance-funksjon er uavhengig av konsernets ulike operative forretningsmiljø og de øvrige kontrollfunksjonene. Compliance-funksjonen skal identifisere, overvåke, rapportere, gi råd og informasjon i forebygging av brudd på compliance-risiko til ledelsen i konsernets ulike virksomhetsområder og datterselskaper. Vesentlige brudd på lovkrav skal rapporteres, og tiltak skal iverksettes for å begrense risiko.

Linje- og stabsavdelinger har ansvar for implementering, etterlevelse, oppfølging og kontroll av lover, forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer innenfor eget forretningsområde.

Compliance-funksjonenes vurderinger av etterlevelse presenteres i kvartalsvis compliance-rapport som behandles av Konsernledelsen, Risikoutvalget og Styret. Compliance-funksjonen oppsummerer sine vurderinger i en egen årsrapport som presenteres for styrene i de ulike selskapene i konsernet. Compliance-funksjonen har anledning til å rapportere direkte til administrerende direktør og styret ved behov.

7. ESG RISIKO

7.1. Definisjon

ESG risiko (Environmental, Social & Governance), omfatter risiko knyttet til klima og natur, sosiale forhold og virksomhetsstyring.

EU har gjennom forordning (EU 2020/852) utarbeidet et klassifikasjonssystem, EU taksonomi, som angir kriterier for om en økonomisk aktivitet kan defineres som bærekraftig, (klassifikasjonsforordningen). Hensikten er å etablere et felles rammeverk for hva som er bærekraftige aktiviteter, og for å unngå «grønnvasking». Finansdepartementet har sendt forordningen på høring.

EU taksonomi er delt i 6 miljømål:

Klima begrensning

Klima tilpasning

Forebygge og kontroll av forurensning

Omstilling til sirkulærøkonomi

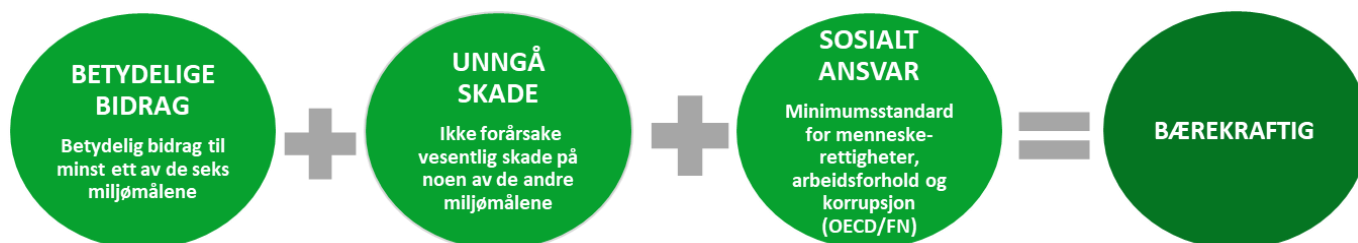

Bærekraftig bruk marine ressurser

Biodiversitet

Det er tre trinn som må være oppfylt for å kunne klassifiseres som bærekraftig:

EU taksonomi for de to første miljømål (klimabegrensning og klimatilpasning) skal implementert i EU fra 31. desember 2021. De øvrige miljømålene blir implementert fra 31. desember 2022. Det forventes at de samme retningslinjene også vil bli implementert i Norge.

Klimarisiko er p.t. den mest sentrale risikoen.

Klimarisiko representerer tre risikotyper:

- **Overgangsrisiko:** Risiko ved overgang til nullutslipps samfunn, som omfatter politisk og regulatoriske forhold, teknologi, marked og omdømme.
- **Fysisk risiko:** Akutt risiko pga. ekstremvær som fører til orkaner, oversvømmelser mv. Kronisk risiko som er langsiktige klimaendringer som påvirker temperatur, havnivå mv.
- **Ansvars risiko:** Selskaper kan bli holdt ansvarlig for skader som forvoldes pga klimaendringer og reguleringer som ikke hensyntas.

Klimarisiko er ikke en egen isolert risiko, men er en viktig risikofaktor som påvirker andre risikokategorier som kredittrisiko, markedsrisiko, mv. Mer informasjon om dette og klimarisiko generelt fremgår av vår klimarapport, Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), som er tilgjengelig på bankens [hjemmesider](#).

7.2. Vurdering av risiko

Klima og naturrelaterte utfordringer utgjør en stor risiko for samfunnet og for banken. Bankens strategi, forretningsmodeller og finansielle utvikling påvirkes av både klima- og naturrelaterte risikoer og muligheter. Klima- og naturrisiko handler om hvordan bankens forretningsvirksomhet blir påvirket av klima og natur, men også hvordan bankens forretningsvirksomhet påvirker klima og natur.

Det har hittil vært mest fokus på klima, men fremover vil fokus på utfordringer knyttet til natur, herunder bruk av natur, biodiversitet og miljøforurensning øke. Dette vil forsterkes gjennom en «Naturavtale» som kommer i 2021, tilsvarende klima sin «Parisavtale». Klima og natur er sterkt integrert i hverandre, og natur vil få sin naturlige plass i arbeidet med ESG fremover.

Kort oppsummert handler klimautfordringene om hvilke tiltak vi må gjøre både i forhold til direkte interne klimautslipp og indirekte klimautslipp fra forretningsområdene, for å redusere klimautslippene til et nivå som gjør at Parisavtalens mål til temperaturøkning på 1,5 grader, maksimalt 2,0 grader, kan oppfylles.

For banken vurderer vi omstillingsrisikoen som den største, da vi i Norge, i hvert fall på kort sikt, er mindre utsatt for fysisk risiko pga. alvorlige klimaendringer.

Det er nedenfor vist sammenhengen mellom klimarisiko og de mest sentrale risikokategoriene.

Risiko type	Overgangsrisiko	Påvirkning risiko		Fysisk risiko	Påvirkning risiko	
		Kort (0 - 10 år) dd - 2030	Lang (10-30 år) 2030 - 2050		Kort (0 - 10 år) dd - 2030*	Lang (10-30 år) 2030 - 2050
Kreditt- risiko	Reguleringer og endringer i kundeferd knyttet til klimaendringer, kan utløse svekket betjeningsevne (PD) og reduserte panteverdier (LGD) hos kunde og føre til økte tap (EL).	Moderat	Høy	Økte tap (EL) på kunder, bransjer og sektorer som er utsatt for reduserte verdier på pant og eiendeler pga klimaendringer.	Lav	Moderat
Markeds- risiko	Overgangsrisiko som reguleringer, teknologi, produkter og kundeferd kan generere "stranded assets" og reprising av verdipapirer og andre eiendeler.	Moderat	Høy	Klimakatastrofer kan føre til rask reprising, endringer i volatilitet, og tap av verdier på eiendeler og aktivaposter .	Lav	Moderat
Operasjonell risiko	Økt kundefokus på klima, kan føre til svekket omdømme tapte inntekter, og ansvarsrisiko ved finansiering av miljø og klimakontroversielle aktiviteter.	Lav	Moderat	Fysiske skader på eiendom, data og mennesker kan gi økte tap.	Svært lav	Lav
Likviditets- risiko	Manglende omstilling og lav andel bærekraftige aktiviteter, påvirker rating, tilgang til og pris på finansiering. En rask reprising av verdipapirer kan redusere verdien på bankens likviditetsbuffer.	Lav	Moderat	Svekke betjeningsevne og kostnader til forebygging og reparasjon av klimahendelser kan påvirke kundenes innskudd.	Svært lav	Lav
Forretnings- risiko	Reduserte inntekter pga manglende omstilling lavutslipp samfunn . Høye kostnader ved manglende digitalisering og teknologiutvikling. Økt volatilitet i resultater pga raske skiftninger i reguleringer og kundeferd.	Lav	Moderat	Fysiske skader på eiendom, data og mennesker pga alvorlige klimahendelser kan gi økte kostnader og reduserte inntekter.	Svært lav	Lav
Strategisk risiko	Manglende omstilling og tilpasning til lavutslipp samfunn , vil påvirke lønnsomheten og bankens standing.	Moderat	Moderat	Risiko for tap på aktiva og eiendeler som er utsatt for alvorlige klimahendelser.	Svært lav	Lav

Sparebanken Sørs tilnærming til ESG og klimarisiko er todelt:

- Direkte påvirkning fra bankens egen virksomhet.
- Indirekte påvirkning fra bankens forretningsområder.

7.3. Styring og kontroll

Styret har det overordnede ansvar for ESG herunder klima. I bankens strategiplan inngår ESG og klima, som et av de prioriterte områdene. Styret behandler ulike styringsdokumenter, rapporter og handlingsplaner knyttet til ESG og klimarelaterte risikoer og muligheter. Styret behandler også store kredittsaker hvor ESG og klima er integrert i kredittprosessene. Styret fastsetter overordnede mål og risikorammer for klimarelaterte risikoer og muligheter i bankens rammeverk for risikostyring.

Måleindikatorer og styringsmål for risikotoleranse for ESG og klimarisiko vil bli videreutviklet løpende. Spesielt vil banken ha fokus på å integrere klimarelaterte måleindikatorer for risiko og muligheter fra EU taksonomien, og fra UNEP Principles for Responsible Banking når disse foreligger.

ESG risiko fra egen virksomhet

Klimautslipp fra intern virksomhet i banken, er lav, men det er også her satt mål til reduksjon av klimautslipp. Banken har som mål å redusere klimautslipp med 55 prosent innen 2030 og være klimanøytral i 2050 i tråd med Parisavtalen. Banken følger opp klima og natur gjennom et miljøledelsessystem, og er Miljøfyrtårnsertifisert etter Hovedkontorsmodellen og de nye kriteriene for finansbransjen. Banken fører årlig klimaregnskap.

ESG og klimarisiko fra egen virksomhet vurderes som lav.

Mer detaljer bankens klimaregnskap fremgår på bankens [hjemmesider](#).

ESG risiko fra forretningsområdene

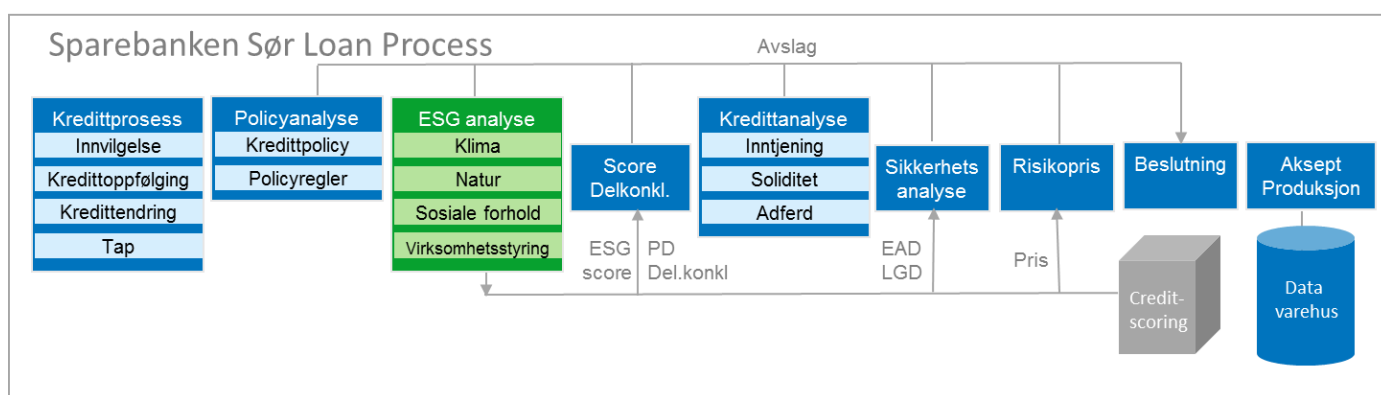
ESG og klimarisikoer i forretningsområdene vurderer vi at disse er størst innenfor:

- Utlån: Risiko for økt mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap (EL). Høyere kapitalkrav til «ikke bærekraftige aktiviteter og produkter».
- Investeringer: Reprising av eiendeler og «stranded assets».
- Finansiering: Tilgang til og pris på finansiering pga. manglende «bærekraftige aktiviteter».
- Økt konkurranse, reduserte inntekter og høye kostnader ved omstilling til lavutslipp samfunn gjennom klimavennlig teknologi, produkter og endringer i forbruksmønstre.

Av disse representerer utlån og kredittrisiko den største risiko både mht. ESG og klimarisiko.

Banken har etablert policyer og rutiner for å håndtere ESG risiko fra de ulike forretningsområdene. Disse er tilgjengelige på bankens [hjemmesider](#).

Når det gjelder utlån og kredittrisiko har banken integrert en modul for ESG analyse i kredittprosesser for bedrifts-markedet, jf. figuren under.

ESG modulen har spesielt fokus på klima men dekker relevante ESG områdene:

- Eksklusjonskriterier: Inngår i Policy analyse.
- Bransje: Rammeverk for styring av bransjer og bransjespesifikke vurderinger og krav.
- Klima: Vurdering av hvordan fysisk risiko og overgangsrisiko kan påvirke kunden og sakens betjeningsevne og sikkerheter, og gi økt sannsynlighet for mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap (EL).
- Natur: Vurdering av hvordan kunden påvirker natur.
- Sosiale forhold: Vurdering om kundens og hans samarbeidspartnere etterlever krav og internasjonale konvensjoner til sosiale forhold.
- Virksomhetsstyring: Vurdering av hvordan kunden og samarbeidspartnere etterlever krav og internasjonale konvensjoner til virksomhetsstyring.

På bakgrunn av forannevnte moduler scores kunde og sak. Dette danner grunnlag for styring av prosess, fullmakter og pris. Data fra ESG modulen vil bli benyttet i forbindelse med rapportering på sak, kunde og portefølje.

VEDLEGG 1

Avtalevilkår for ansvarlige lånekapital

Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter

	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør
1 Utsteder	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør
2 Entydig identifikasjonskode (f.eks. CUSIP, ISIN eller Bloomberts identifikasjonskode for rettede emisjoner)	NO0010809460	NO0010825094	NO001083267	NO0010837313	NO0010871247	NO0010887177
3 Gjeldende lovgivning for instrumentet	Norsk	Norsk	Norsk	Norsk	Norsk	Norsk
Behandling etter kapitalregelverket						
4 Regler som gjelder i overgangsperioden	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital
5 Regler som gjelder etter overgangsperioden	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Tilleggskapital
6 Medregning på selskaps- eller (del)konsolidert nivå, selskaps- og (del)konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå
7 Instrumenttype (typer skal spesifiseres for hver jurisdiksjon)	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital
8 Beløp som inngår i ansvarlig kapital (i millioner NOK fra seneste rapporteringsdato)	NOK 200m	NOK 250m	NOK 250m	NOK 100m	NOK 500m	NOK 350m
9 Instrumentets nominelle verdi	NOK 200m	NOK 250m	NOK 250m	NOK 100m	NOK 500m	NOK 350m
9a Emisjonskurs	100 prosent	100 prosent	100 prosent	100 prosent	100 prosent	100 prosent
9b Innløsningskurs	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi
10 Regnskapsmessig klassifisering	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost
11 Opprinnelig utstedelsesdato	2. nov. 2017	14. jun. 2018	14. sep. 2018	23. nov. 2018	12. des. 2019	9. jul. 2020
12 Evigvarende eller tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Tidsbegrenset
13 Opprinnelig forfallsdato	2. nov. 2027	14. jun. 2028	14. sep. 2028	23. nov. 2028	12. des. 2029	9. jul. 2030
14 Innløsningsrett for utsteder forutsatt samtykke fra Finanstilsynet	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
15 Dato for innløsningsrett, eventuell betinget innløsningsrett og innløsningsbeløp	02. november 2022 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	14. juni 2023 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	14. september 2023 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	23. november 2023 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	12. desember 2024 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	9. juli 2025 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter
16 Datoer for eventuell etterfølgende innløsningsrett	Hver rentebetalsdato etter 02. november 2022	Hver rentebetalsdato etter 14. juni 2023	Hver rentebetalsdato etter 14. september 2023	Hver rentebetalsdato etter 23. november 2023	Hver rentebetalsdato etter 12. desember 2024	Hver rentebetalsdato etter 9. juli 2025
Renter/utbytte						
17 Fast eller flytende rente/utbytte	Flytende	Flytende	Flytende	Flytende	Flytende	Flytende
18 Rentesats og eventuell tilknyttet referanserente	3 m NIBOR +140 prosent	3 m NIBOR +145 prosent	3 m NIBOR +145 prosent	3 m NIBOR +165 prosent	3 m NIBOR +133 prosent	3 m NIBOR +137 prosent
19 Vilkår om at det ikke kan betales utbytte hvis det ikke er betalt rente på instrumentet («dividend stopper»)	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
20a Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til tidspunkt)	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig
20b Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til beløp)	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig
21 Vilkår om rentøkning eller annet incitament til innfrielse	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
22 Ikke-kumulativ eller kumulativ	Kumulativ	Kumulativ	Kumulativ	Kumulativ	Kumulativ	Kumulativ
23 Konvertibel eller ikke konvertibel	Ikke-konvertibel	Ikke-konvertibel	Ikke-konvertibel	Ikke-konvertibel	Ikke-konvertibel	Ikke-konvertibel
24 Hvis konvertibel, nivå(er) som utløser konvertering	NA	NA	NA	NA	NA	NA
25 Hvis konvertibel, hel eller delvis	NA	NA	NA	NA	NA	NA
26 Hvis konvertibel, konverteringskurs	NA	NA	NA	NA	NA	NA
27 Hvis konvertibel, pliktig eller valgfri	NA	NA	NA	NA	NA	NA
28 Hvis konvertibel, oppgi instrumenttypen det konverteres til	NA	NA	NA	NA	NA	NA
29 Hvis konvertibel, oppgi utsteder av instrumentene det konverteres til	NA	NA	NA	NA	NA	NA
30 Vilkår om nedskrivning	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
31 Hvis nedskrivning, nivå som utløser nedskrivning	NA	NA	NA	NA	NA	NA
32 Hvis nedskrivning, hel eller delvis	NA	NA	NA	NA	NA	NA
33 Hvis nedskrivning, med endelig virkning eller midlertidig	NA	NA	NA	NA	NA	NA
34 Hvis midlertidig nedskrivning, beskrivelse av oppskrivningsmekanismen	NA	NA	NA	NA	NA	NA
35 Prioritetsrekkefølge ved avvikling (oppgi instrumenttypen som har nærmeste bedre prioritet)	Etterstilt senior	Etterstilt senior	Etterstilt senior	Etterstilt senior	Etterstilt senior	Etterstilt senior
36 Vilkår som gjør at instrumentet ikke kan medregnes etter overgangsperioden	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
37 Hvis ja, spesifiser hvilke vilkår som ikke oppfyller nye krav	NA	NA	NA	NA	NA	NA

Avtalevilkår for fondsobligasjoner

Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter

	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør
1 Utsteder	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør
2 Entydig identifikasjonskode (f.eks. CUSIP, ISIN eller Bloombergs identifikasjonskode for rettede emisjoner)	NO0010768229	NO0010768237	NO0010793318	NO0010806649	NO0010867658	NO0010895121
3 Gjeldende lovgivning for instrumentet	Norsk	Norsk	Norsk	Norsk	Norsk	Norsk
Behandling etter kapitalregelverket						
4 Regler som gjelder i overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital
5 Regler som gjelder etter overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital	Annen godkjent kjernekapital
6 Medregning på selskaps- eller (del)konsolidert nivå, selskaps- og (del)konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå
7 Instrumenttype (typer skal spesifiseres for hver jursdiksjon)	Fondsobligasjonskapital	Fondsobligasjonskapital	Fondsobligasjonskapital	Fondsobligasjonskapital	Fondsobligasjonskapital	Fondsobligasjonskapital
8 Beløp som inngår i ansvarlig kapital (i millioner NOK fra seneste rapporteringsdato)	NOK 125m	NOK 190m	NOK 250m	NOK 200m	NOK 300m	NOK 10m
9 Instrumentets nominelle verdi	NOK 125m	NOK 190m	NOK 250m	NOK 200m	NOK 300m	NOK 10m
9a Emisjonskurs	100 prosent	100 prosent	100 prosent	100 prosent	100 prosent	100 prosent
9b Innløsningskurs	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi	100 prosent av nominell verdi
10 Regnskapsmessig klassifisering	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost
11 Opprinnelig utstedelsesdato	29. jun. 2016	29. jun. 2016	23. mai 2017	28. sep. 2017	7. nov. 2019	5. okt. 2020
12 Evigvarende eller tidsbegrenset	Evigvarende	Evigvarende	Evigvarende	Evigvarende	Evigvarende	Evigvarende
13 Opprinnelig forfallsdato	ingen forfallsdato	ingen forfallsdato	ingen forfallsdato	ingen forfallsdato	ingen forfallsdato	ingen forfallsdato
14 Innløsningsrett for utsteder forutsatt samtykke fra Finanstilsynet	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
15 Dato for innløsningsrett, eventuelt betinget innløsningsrett og innløsningsbeløp	29. juni 2023 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	29. juni 2021 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	23. mai 2022 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	28. september 2022 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	7. november 2024 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter	7. april 2026 100 prosent av nominell verdi I tillegg "regulatorisk innløsningsrett" til 100 % av nominell verdi med tillegg av påløpte renter
16 Datoer for eventuell etterfølgende innløsningsrett	Hver rentebetaldingsdato etter 29. juni 2023	Hver rentebetaldingsdato etter 29. juni 2021	Hver rentebetaldingsdato etter 23. mai 2022	Hver rentebetaldingsdato etter 28. september 2022	Hver rentebetaldingsdato etter 7. november 2024	Hver rentebetaldingsdato etter 7. april 2026
Rente/utbytte						
17 Fast eller flytende rente/utbytte	Fast	Flytende	Flytende	Flytende	Flytende	Flytende
18 Rentesats og eventuell tilknyttet referanserate	6,5 prosent	3 m NIBOR +5,50 prosent	3 m NIBOR +3,20 prosent	3 m NIBOR +3,20 prosent	3 m NIBOR +3,20 prosent	3 m NIBOR +3,08 prosent
19 Vilkår om at det ikke kan betales utbytte hvis det ikke er betalt rente på instrumentet («dividend stopper»)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
20a Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til tidspunkt)	Full	Full	Full	Full	Full	Full
20b Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til beløp)	Full	Full	Full	Full	Full	Full
21 Vilkår om rentetøknning eller annet incitament til innfrielse	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
22 Ikke-kumulativ eller kumulativ	Ikke-kumulativ	Ikke-kumulativ	Ikke-kumulativ	Ikke-kumulativ	Ikke-kumulativ	Ikke-kumulativ
23 Konvertibel eller ikke konvertibel	Kan konverteres til ren kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer dette, ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå avvikling	Kan konverteres til ren kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer dette, ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå avvikling	Kan konverteres til ren kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer dette, ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå avvikling	Kan konverteres til ren kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer dette, ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå avvikling	Kan konverteres til ren kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer dette, ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå avvikling	Kan konverteres til ren kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer dette, ved alvorlige former for soliditetssvikt og hvor myndighetene vurderer dette som nødvendig for å unngå avvikling
24 Hvis konvertibel, nivå(er) som utløser konvertering	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling
25 Hvis konvertibel, hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis
26 Hvis konvertibel, konverteringskurs	NA	NA	NA	NA	NA	NA
27 Hvis konvertibel, pliktig eller valgfri	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig	Pliktig
28 Hvis konvertibel, oppgi instrumenttypen det konverteres til	Ren kjernekapital	Ren kjernekapital	Ren kjernekapital	Ren kjernekapital	Ren kjernekapital	Ren kjernekapital
29 Hvis konvertibel, oppgi utsteder av instrumentene det konverteres til	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør	Sparebanken Sør
30 Vilkår om nedskrivning	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
31 Hvis nedskrivning, nivå som utløser nedskrivning	Ren kjernekapital under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå	Ren kjernekapital under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå	Ren kjernekapital under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå	Ren kjernekapital under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå	Ren kjernekapital under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå	Ren kjernekapital under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå
32 Hvis nedskrivning, hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis	Hel eller delvis
33 Hvis nedskrivning, med endelig virkning eller midlertidig	Endelig eller midlertidig	Endelig eller midlertidig	Endelig eller midlertidig	Endelig eller midlertidig	Endelig eller midlertidig	Endelig eller midlertidig
34 Hvis midlertidig nedskrivning, beskrivelse av oppskrivningsmekanismen	Kan oppskrives ved å tillegge en andel av akkumulert overskudd	Kan oppskrives ved å tillegge en andel av akkumulert overskudd	Kan oppskrives ved å tillegge en andel av akkumulert overskudd	Kan oppskrives ved å tillegge en andel av akkumulert overskudd	Kan oppskrives ved å tillegge en andel av akkumulert overskudd	Kan oppskrives ved å tillegge en andel av akkumulert overskudd
35 Prioritetsrekkefølge ved avvikling (oppgi instrumenttypen som har nærmeste bedre prioritet)	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital
36 Vilkår som gjør at instrumentet ikke kan medregnes etter overgangsperioden	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
37 Hvis ja, spesifiser hvilke vilkår som ikke oppfyller nye krav	NA	NA	NA	NA	NA	NA

VEDLEGG 2

Opplysninger om pantsatte og ikke-pantsatte eiendeler

Item	Code	Carrying amount of encumbered assets			Fair value of encumbered assets		Carrying amount of unencumbered assets			Fair value of unencumbered assets	
		010	of which: issued by other entities of the group 020	of which: central bank's eligible 030	040	of which: central bank's eligible 050	060	of which: issued by other entities of the group 070	of which: central bank's eligible 080	090	of which: central bank's eligible 100
Assets of the reporting institution	010	46.408.720.112	-	566.382.517			95.741.583.420	20.642.081.105			
Loans on demand	020						3.613.502.831				
Equity instruments	030						1.149.469.024				
Debt securities	040	585.097.764		566.382.517			20.642.081.105	20.642.081.105	20.642.081.105	20.642.081.105	
of which: covered bonds	050	325.907.532		314.847.891			12.709.161.274	12.235.926.724	12.709.161.274	12.235.926.724	
of which: asset-backed securities	060										
of which: issued by general governments	070	259.190.232		251.534.626			7.395.624.180	6.997.598.824	7.395.624.180	6.997.598.824	
of which: issued by financial corporations	080						537.295.651	430.485.508	537.295.651	430.485.508	
of which: issued by non-financial corporations	090										
Loans and advances other than loans on demand	100	45.823.622.348		-			63.140.546.453	-			
of which: mortgage loans	110	45.823.622.348					56.792.284.310				
Other assets	120						7.195.984.006				